

Nr 55.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1920 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning dels av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 12 mars 1920 dagtecknad proposition, nr 313, som hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels — under förutsättning att överenskommelse av härefter angivet innehåll träffas om upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning med utgången av juni månad 1920 — antaga det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

dels godkänna sådan överenskommelse med fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsinrättning, att nämnda pensionsinrättning upphör med utgången av juni månad 1920 och dess tillgångar övertagas av statsverket, under villkor att staten ansvarar för pensionsinrättningens alla framtida förpliktelser ävensom att av det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar intill förenämnda tidpunkt enligt de i statsrådsprotokollet angivna beräkningsgrunder ökats genom högre ränteavkastning än efter 4 $\frac{1}{2}$ procent, så stor del, som, enligt i statsrådsprotokollet likaledes angiven delningsgrund, belöper på delägarnas avgifter, överlämnas antingen kontant eller, efter överenskommelse, i form av pensionsinrättningen tillhörande värden till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter att användas till ändamål, som av fullmäktige beslutas och som kunna av Kungl. Maj:t godkännas;

dels besluta,

att sådana telegrafverkets pensionsinrättnings tillgångar, som enligt angivna överenskommelse skola tillgodokomma statsverket, skola ingå i den uti 7 § av förberörda förslag till lag omförmälda telegrafverkets pensionsfond, vilken skall hava att ansvara för pensionsinrättnings framtida förpliktelser,

att postverkets och statens vattenfallsverks andelar i pensionsfondens för civila tjänst innehavare tillgångar samt däremot svarande förpliktelser vid utgången av juni månad 1920 skola övertagas av de i förberörda paragraf i lagförslaget likaledes omförmälda postverkets pensionsfond och statens vattenfallsverks pensionsfond samt

att pensionsfondens för tjänstemän vid statens järnvägar tillgångar och förpliktelser vid nyssberörda tidpunkt skola övertagas av den i samma paragraf ävenledes omförmälda statens järnvägars pensionsfond;

dels ock godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över denna proposition jämte två i ämnet väckta, till utskottet likaledes hänvisade motioner, nämligen i första kammaren nr 304 av herr *Julin, Teodor* samt i andra kammaren nr 385 av herr *Eriksson* i Stockholm jämte tre andra av kammarens ledamöter:

I förstnämnda motion anföres:

*Motion
1: 304.*

»Kungl. Maj:ts proposition nr 313 avser att skapa en lag angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid trafikverken och vattenfallsverket.

Lagförslaget innehåller i § 7 bestämmelse om, att de pensionsavgifter, som vederbörande verks tjänstemän hava att erlägga, skola tillföras en vid varje verk bildad pensionsfond. Det verk, som utbetalar tjänstepension, har rätt att gottgöra sig ur dessa fonder så stor del av sin kostnad, som finnes motsvara fondens tillgångar och de stadgade avgifternas storlek (§ 8). Avsett är, att tjänstemännen skola genom sina pensionsavgifter betala en tredjedel av sin pension, och därför bliva pensionsavgifterna, som bilda nyssnämnda fonder, till sin storlek beroende av hur dessa fonder förvaltas. Pensionsfonderna skola förvaltas av respektive verks styrelse och utgöra ett förlagskapital för verkets drift. Man räknar med, att fonden kan förräntas efter en räntefot av 4 %, och med utgångspunkt härifrån äro pensionsavgifterna beräknade så som de intagits i lagens § 28. Klart är, att om fonderna kunde förräntas efter en högre räntefot än 4 %, pensionsavgifterna kunde i motsvarande grad sättas lägre. En sänkning av lagförslaget pensionsavgifter är för personalen önskvärd, enär det delvis är betydligt ökade utgifter för pensionering, som lagen skulle komma att förorsaka tjänstemännen, men som i vissa fall motsvarades av endast ringa förhöjning av pensionen, och man frågar sig, om det icke vore möjligt att göra fonderna mer ränte-

bärande så att avgifterna kunde sänkas. Med nu och sannolikt för lång framtid gällande ränteförhållanden synes det skäligt, att staten borde beräkna en ränta av 4,5 % å fonderna. En så vitt jag förstår bärande motivering för en sådan räntefot har reservationsvis framförts i kommunikationsverkens lönekommités betänkande och återgives i proposition 315 å sid. 30 och 31. Åberopande denna vill jag föreslå riksdagen att föreskriva denna räntefot för pensionsfondernas förvaltning och att låta avgifterna omräknas i enlighet därmed.

Vad särskilt angår de kvinnliga tjänstemännen få dessa för sin i regel obetydligt ökade pension sina avgifter höjda med ända till 150 %. Här borde riksdagen ingripa och utom genom nyssnämnda allmänna sänkning av avgifterna föranstalta att genom lämpliga övergångsbestämmelser göra övergången från nuvarande avgiftsberäkning till den föreslagna mindre hård för i tjänst varande kvinnliga tjänstemän. Jag hänvisar till följande exempel:

Lönegrad för kvinnliga tjänstemän.	Nuvarande lönestats pensions-		Nya lönestats pensions-		Anmärkningar.
	avgift. Kr. per år.	underlag. Kr. per år.	avgift. Kr. per år.	underlag. Kr. per år.	
1.....	46	1,550	78	1,440	Obs. Höjd avgift, minskad pension.
4.....	{ 52 50	{ 1,750 1,750	123	2,136	
5.....	{ 60 50	{ 2,000 1,750			
6.....	{ 63 66	{ 1,850 2,200	159	2,676	
7.....	{ 72 93	{ 2,400 2,050			

De blivande tjänstepensionernas storlek skall liksom de nuvarande pensionernas stå i visst förhållande till vederbörande tjänstemans lön. De skola enligt vad man inhämtar av statsrådsprotokollet (se proposition 313 sid. 20) utgöra två tredjedelar av slutlönen på billigaste ort inom vederbörande lönegrad, och departementschefen förutsätter, 'att nämnda princip även kommer i tillämpning, därest förhöjning av de nu beslutade avlöningarnas belopp framdeles skulle komma att ske'.

Lagförslaget säger emellertid icke att pensionen skall vara $\frac{2}{3}$ av viss avlöning, utan lagen säger i § 17, att pensionen skall utgå med vissa till siffran bestämda belopp kronor 1,644, 1,716 o. s. v. Om nu i en framtid trafikverkens avlöningsreglemente på nytt regleras, är det därför ej sagt, att lagen om tjänstepension samtidigt ändras, utan det låter sig ju tänkas, att lönerna höjas, men att pensionerna förbli vid det gamla. Detta bör förebyggas genom att i lagen inrycka den av departementschefen omtalade principen, vilket alls icke hindrar, att lagen också meddelar de för utbetalningsarbetet praktiskt avrundade sifferbelopp för varje tjänstegrad, som lagförslaget innehåller.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att pensionsavgifterna i § 28 i lagen om rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket m. fl. verk beräknas efter en högre räntefot än 4 % å de olika pensionsfonderna,

att de för de kvinnliga tjänstemännen i samma lag angivna avgifterna genom övergångsstadganden i skäligen mån sänkas beträffande i tjänst nu varande befattningshavare, och

att i samma lags § 17 införes bestämmelse därom, att tjänstepensionsunderlaget skall utgöra det belopp i helt kronotal, som är jämnt delbart med 12 och ligger närmast $\frac{2}{3}$ av slutlönen å billigaste ort.

Motionen i andra kammaren nr 385 är av följande innehåll:

*Motion
II: 385.*

»I de före den 1 januari 1911 för statens järnvägars personal gällande pensionsbestämmelserna var pensionsåldern lika för alla tjänstemän, nämligen sammanlagt 95 tjänste- och levnadsår. Genom lagen av den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar bestämdes emellertid olika ålder för olika kategorier av tjänstemän. Även inom den lägst avlönade personalgruppen förekommer olika pensionsålder, i det att för banvakt, ledningsvakt och stationskarl pensionsåldern bestämts till 63 år, medan för de övriga tjänstekategorierna, vagn- och stallkarl, förrådsvakt, samt ångfärjornas personal, pensionsåldern är 65 år (vaktmästare i järnvägsstyrelsen har en pensionsålder av 67 år). För ångfärjepersonalen har pensionsåldern hitintills icke haft någon betydelse, enär denna personal icke varit så länge på ordinarie stat att pensionering på grund av uppnådd pensionsålder förekommit, men för de övriga befattningshavarna, som hava denna högre pensionsålder, har bestämmelsen härom förefallit icke tillräckligt motiverad. Särskilt har denna uppfattning varit rådande ifråga om vagn- och stallkarlarnas pensionsålder, enär denna personal i stor utsträckning har ett hårt och ansträngande arbete, som kräver god vigör och spänstighet hos tjänstemännen. Personalen har därför vid upprepade tillfällen uttalat sig för att pensionsåldern måtte bli lika för vagn- och stallkarl som för stationskarl. Det syntes också föreligga utsikter för en lösning av denna fråga i av personalen önskad riktning, sedan statsmakterna genom de under år 1917 antagna bestämmelserna för pensionering av viss icke-ordinarie personal vid statens järnvägar bestämt *samma pensionsålder för extra ordinarie vagn- och stallkarl som för extraordinarie stationskarl nämligen 63 år.*

Kungl. Maj:t har nu genom proposition nr 313 förelagt riksdagen förslag till ny lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid bl. a. statens järnvägar. Detta Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer i huvudsak med ett av kommunikationsverkens lönekommitté den 29 sistlidne januari avgivet förslag i ämnet. I fråga om pensionsåldern för vagn- och stallkarl avviker emellertid Kungl. Maj:ts förslag från kommittéförslaget, enär Kungl. Maj:t för ifrågavarande befattning bibehåller den nuvarande pensionsåldern, 65 år, medan kommittén föreslog nedsättning av pensionsåldern till 63 år, eller till samma pensionsålder som gäller för stationskarl och banvakt.

Såsom skäl till detta frånträdande av kommitténs förslag anför föredragande departementschefen, att järnvägsstyrelsen påyrkat den högre pensionsåldern för befattningshavarna ifråga, med framhållande av att det rådde en väsentlig skillnad mellan grupperna, i det att medan stationskarlens arbete i de flesta fall omedelbart berörde trafiksäkerheten, detta icke kunde sägas i allmänhet vara fallet

ifråga om vagn- och stallkarlen. Det är visserligen sant, att den ojämförligt största delen av stationskarlskåren har att utföra arbete direkt stående i samband med trafiksäkerheten, men även vagn- och stallkarlarnas befattningstagande med den rullande materielen, dess tunga arbete vid kolgivningsbryggorna och det riskfulla arbetet å bangårdarna, där växling ständigt pågår, torde mer än väl motivera att även för denna grupp av befattningshavare fastställes samma pensionsålder, som gäller för banvakter och stationskarlar.

På grund av det anförda få vi hemställa, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 313 måtte fastställa pensionsåldern för befattningen vagn- och stallkarl vid statens järnvägar till 63 år.»

Det propositionen åtföljande förslaget till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk finnes fogat såsom bilaga vid detta utlåtande.

Beträffande motiveringen för här ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokoll.

Vid 1919 års lagtima riksdag framlades förslag angående gemensamt lönesystem samt löne reglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Sedan Kungl. Maj:ts förslag i ämnet blivit i huvudsak bifallet av riksdagen, utfärdades den 19 juni 1919 avlöningsreglemente för tjänstemän vid de nämnda verken att gälla från och med den 1 juli 1920. Spörsmålet om reglering av pensionsförhållandena för ifrågavarande personal gjordes emellertid icke till föremål för behandling vid nämnda riksdag. Det förutsattes dock, att, efter det förslag i sådant hänseende utarbetats och förelagts 1920 års riksdag, nya pensionsbestämmelser skulle kunna bli gällande från samma tidpunkt som själva löne regleringen.

Med skrivelse den 29 januari 1920 har kommunikationsverkens lönekommitté avlämnat betänkande, delen III, angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Över detta betänkande hava infortrade särskilda yttranden avgivits den 21 februari av statskontoret, den 23 februari av generalpoststyrelsen och av järnvägsstyrelsen, den 24 februari av vattenfallsstyrelsen och av pensionsstyrelsen samt den 25 februari 1920 av telegrafstyrelsen. Därjämte hava styrelserna för trafik tjänstemännens riksförbund, posttjänstemännens förening och statens järnvägars befälsförbund inkommit med skrifter i ämnet.

Gällande bestämmelser.

Vad angår nu gällande pensionsbestämmelser för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken återfinnas dessa i särskilda författningar. I avseende å postverkets tjänstemän gäller lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension. För telegrafverkets ordinarie personal innehållas stadgandena om pension dels i gällande avlöningsreglemente för verket och dels i reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning den 17 juni 1908. I fråga om statens järnvägars ordinarie personal gäller lagen den 4 juli 1910 jämte en kungörelse samma dag med vissa övergångsbestämmelser. Den ordinarie personalen vid statens vattenfallsverk är underkastad 1907 års civila pensionslag.

Beträffande de olika verkens chefer samt vissa andra genom förordnande på viss tid tillsatta tjänstemän finnas föreskrifter fastställda i avlöningsreglementen och avlöningsvillkor.

Kommunikationsverkens lönekommitté har till en början granskat omförmälda pensionsbestämmelser och därvid funnit, att pensionsstadgandena för de olika verkens chefer och övriga genom förordnande tillsatta tjänstemän i sina huvudgrunder överensstämma med varandra, under det att pensionsbestämmelserna för de konstituerade tjänstemännen vid de olika verken äro sins emellan ganska skiftande.

Behovet av enhetliga pensionsbestämmelser.

Enligt kommitténs mening borde därför pensionsförhållandena vid ifrågavarande verk ordnas efter enhetliga grunder, vilket redan skett i fråga om avlöningsförhållandena. Då de nuvarande pensionsbestämmelserna även i grundläggande hänseenden visade stora skiljaktigheter och då vidare vissa nya principer här syntes böra vinna tillämpning, hade kommittén ansett nödigt att utarbeta förslag till ny pensionslag, gemensam för samtliga verken.

Statskontoret har i avseende härå yttrat följande.

»Med hänsyn till behovet av att pensionsförhållandena vid ifrågavarande verk bliva ordnade efter enhetliga grunder såsom redan skett i fråga om avlöningsförhållandena har kommittén ansett sig icke kunna inskränka sig till en revision av de olika för verken nu gällande pensionsförfattningar utan funnit sig böra utarbeta förslag till en ny, för samtliga dessa verk gemensam pensionslag. Med avseende härå vill statskontoret visserligen icke underlåta att erinra om det förslag till det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering, som den 3 november 1917 framlagts av för ändamålet inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, innefattande bland annat förslag till bestämmelser avsedda att komma till tillämpning vid all statens tjänstemannapensionering och således även vid pensionering av personal vid kommunikationsverken; men därest vid prövning av detta centraliseringsförslag skulle finnas att all statens tjänstemannapensionering lämpligen bör regleras genom en enda författning, lärer sådant säkerligen kunna ske utan hinder därav att enhetliga pensioneringsgrunder för kommunikationsverken kunna hava kommit till stånd. Tvärtom måste de i före-

liggande förslag angivna grunder, som i flera avseenden synas statskontoret vara att föredraga framför de av förenämnda sakkunniga föreslagna, anses innebära en utveckling i önskvärd riktning av statens pensionsväsende och därför böra i väsentliga delar tagas till förebild för pensioneringsgrunder jämväl för övriga statstjänare. Enligt statskontorets mening bör därför icke vara något att erinra mot ett enhetligt ordnande nu av pensionsförhållandena för kommunikationsverken i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag.»

Departementschefen understryker för sin del, att, då enhetliga grunder åstadkommits beträffande avlöningsförhållandena, det syntes vara en nödig konsekvens, att enhetlighet vunnit jämväl i fråga om pensionerna. Det vore även nödigt att erhålla en helt ny, för de fyra verken gemensam pensionsförfattning. Härigenom borde, enligt departementschefens mening, såsom ock statskontoret framhållit, något hinder icke behöva uppstå för en eventuell framtida centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet.

Pensioneringen av telegrafverkets ordinarie personal bestrides för närvarande delvis av telegrafverkets pensionsinrättning. Då bibehållandet av nämnda inrättning vore ett hinder för personalens inordnande under de tilltänkta gemensamma pensionsbestämmelserna, hava åtgärder vidtagits för utrönande, huruvida och under vilka villkor pensionsinrättningen skulle kunna upphöra.

*Upphörande
av telegraf-
verkets
pensions-
inrättning.*

Propositionen innehåller i avseende härå först en redogörelse (sid. 7—8) för pensionsinrättningens tillkomst och nuvarande organisation. Härefter redogöres för vidtagna åtgärder för pensionsinrättningens upplösning.

Vidare yttrar *departementschefen*:

»Ett genomförande av de nya principer för pensionering av ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken, som jag i det följande kommer att förorda, förutsätter, bland annat, att den för telegrafverkets personal avsedda statsunderstödda pensionsinrättningen upplöses.

Såsom av den lämnade utredningen framgår, befinner sig nämnda pensionsinrättning i det gynnsamma ekonomiska läget, att densamma den 1 juli 1920 torde kunna, även med iakttagande av synnerligen försiktiga beräkningsgrunder, uppvisa ett överskott av mer än 1,900,000 kronor. Att pensionsinrättningen äger ett så betydande överskott beror uteslutande därpå, att pensionsinrättningens direktions genom förmånliga penningplaceringar av bland annat de medel, delägarna själva inbetalt, lyckats göra pensionsinrättningens tillgångar räntebärande efter en räntefot, som vida överstiger den, efter vilken inrättningens räntabilitet ur-

sprungligen är beräknad. Vid sådant förhållande synes det mig, i likhet med kommittén, att en skälig gottgörelse bör beredas telegrafverkets personal, därest staten skulle övertaga pensionsinrättningen i fråga. Såväl kommittén som fullmäktige för delägarna i pensionsinrättningen hava utgått därifrån, att bestämmandet av berörda gottgörelse skulle grundas på en beräkning av vad som utav pensionsinrättningens vinst genom högre ränteavkastning än efter 4¹/₂ % kan anses belöpa på delägaravgifterna.

Enligt de genom kommitténs försorg utförda beräkningar uppgick vid årsskiftet 1918—1919 ifrågavarande genom överränta uppkomna vinst till 1,002,937 kronor, och har kommittén med hänsyn härtill föreslagit, att gottgörelsen skulle fixeras till 1,000,000 kronor. Fullmäktige hava åter ansett, att beräkningarna borde efter enahanda grunder framföras till den tidpunkt, då överlämnandet av pensionsinrättningens tillgångar skulle ske, enligt föreliggande förslag den 1 juli 1920, och att ersättningsbeloppet borde bestämmas därefter. Ersättningsbeloppet beräknades i sådant fall stiga till omkring 1,144,000 kronor.

I fråga om den sålunda av kommittén föreslagna och av fullmäktige godtagna grunden för beräkning av ersättningsbeloppet synes mig icke någon befogad invändning kunna göras. Vad därefter angår den tidpunkt beräkningen bör avse, torde övervägande skäl tala för den av fullmäktige hävdade ståndpunkten, nämligen att tiden för pensionsinrättningens avveckling bör vara bestämmande. Oavsett att ur förut angiven synpunkt en uppgörelse måste anses önskvärd, tillåter jag mig erinra därom, att, även om det högre ersättningsbeloppet skulle utgå, den föreslagna uppgörelsen måste anses jämväl för statens del förmånlig, i det att av pensionsinrättningens överskott utöver dess förpliktelser i varje fall omkring tre fjärdedels miljon kronor skulle komma statsverket tillgodo.

Enligt kommitténs av fullmäktige jämväl biträdda förslag skulle ersättningsbeloppet överlämnas till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter för att användas till ändamål, som av fullmäktige beslutas och som kunna av Kungl. Maj:t godkännas. Genom en sådan anordning synas mig fullt betryggande garantier vinnas, att ersättningsbeloppet användes till sådana telegrafverkets personal vidkommande ändamål, som kunna anses stå i överensstämmelse med pensionsinrättningens hitillsvarande allmännyttiga karaktär.

Då jag icke i övrigt har något att erinra mot de av fullmäktige uppställda villkoren för uppgörelsen, finner jag mig böra förorda, att Kungl. Maj:t och riksdagen för sin del godkänna en sådan överenskom-

melse med fullmäktige, att telegrafverkets pensionsinrättning upphör med utgången av juni månad 1920 och dess tillgångar övertagas av statsverket, under villkor att staten ansvarar för pensionsinrättningens alla framtida förpliktelser ävensom att av det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar intill förenämnda tidpunkt enligt de i kommitténs betänkande angivna beräkningsgrunder ökats genom högre ränteavkastning än efter 4 $\frac{1}{2}$ %, så stor del, som, enligt i betänkandet likaledes angiven delningsgrund, belöper på delägarnas avgifter, överlämnas antingen kontant eller, efter överenskommelse, i form av pensionsinrättningen tillhörande värden till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter att användas till ändamål, som av fullmäktige beslutas och som kunna av Kungl. Maj:t godkännas.»

Utskottet övergår härefter till en kortfattad redogörelse för förslagens huvudgrunder.

*Förslagens
huvud-
grunder.*

Såsom hittills hava de *tjänstemän*, som tillsätts genom förordnande, ansetts böra intaga en särställning i förhållande till övrig ordinarie personal, med ett undantag dock nämligen för distriktschef vid statens järnvägar, vilken vid tillträddandet av förordnande å sådan befattning innehade tjänst, som tillsättes genom konstitutorial.

Såsom pensionsunderlag tjäna för närvarande antingen viss del av den för tjänstemännen vid avgången bestämda avlöningen eller ock särskilt för tjänsten bestämt fast pensionsunderlag. Vid valet mellan de olika sätten för bestämmandet av pensionsbelopp för *konstituerade tjänstemän* har systemet med fasta pensionsunderlag ansetts vara att föredraga, enär härigenom skulle ernås större enkelhet och reda än vid användandet av det andra systemet. Pensionsunderlaget, eller, såsom detsamma i förslaget benämnas, tjänstepensionsunderlaget, föreslås skola utgöra två tredjedelar av slutlönen å billigaste ort med viss lämplig avrundning. Vid beräkning av pensionens belopp för här ifrågavarande tjänstemän har kommittén ansett bestämd skillnad böra göras mellan den del av pensionen, som skulle anses täckas av pensionsavgifterna, och den återstående delen, vilken bestredes helt av statsmedel; och för att beteckna motsvarande delar av tjänstepensionsunderlaget hava införts begreppen *avgiftspensionsunderlag* och *statspensionsunderlag*. Då avgifterna ansetts böra motsvara en tredjedel av pensionskostnaden, har avgiftspensionsunderlaget satts till en tredjedel och statspensionsunderlaget till två tredjedelar av tjänstepensionsunderlaget.

*Pensions-
underlag.*

I fråga om pensionsunderlagen för de genom *förordnande* tillsatta tjänstemännen hava desamma ansetts böra avvägas mera fritt, dock med icke alltför ogynnsamt förhållande till avlöningen. Departementschefen har särskilt framhållit, att då det för staten gällde att kunna förmå personer att övergå från enskild tjänst till statstjänst, icke blott avlöningens belopp utan även pensionens storlek vore av betydelse.

Enligt förslaget skola pensionsunderlagen bestämmas till 9,000 kronor för generaldirektör och 8,000 kronor för överdirektör och souschef, överdirektör samt överingenjör vid statens järnvägar ävensom överdirektör vid statens vattenfallsverk. För övriga av här ifrågakvarande tjänstemän skulle pensionsunderlaget utgöra 7,000 kronor.

*Pensions-
avgifter.*

Vad härefter beträffar frågan om *pensionsavgifter* hava sådana allt fortfarande ansetts böra av vederbörande tjänstemän betalas, ett förhållande som för övrigt blivit förutsatt vid avvägande av avlöningarna i det nya avlöningsreglementet för kommunikationsverken.

I fråga om pensionsavgifternas allmänna konstruktion m. m. må erinras, att de *konstituerade* tjänstemännens avgifter för egen pensionering, vilka hittills ansetts böra täcka omkring en tredjedel av pensionskostnaden, skola enligt nuvarande bestämmelser vid samtliga nu omhandlade verk erläggas under tiden från det vederbörande erhåller ordinarie anställning, intill dess han till följd av avsked, entledigande eller dödsfall avgår från tjänsten. I övrigt avvika berörda stadganden i fråga om pensionsavgifternas allmänna konstruktion väsentligt från varandra. Enligt reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning beräknas sålunda pensionsavgifterna individuellt för varje tjänsteman efter försäkrings-tekniska grunder, alltså med hänsyn tagen till pensionsbelopp, tjänstemannens levnadsålder, då han såsom ordinarie börjar erlægga pensionsavgift, samt den för hans tjänst bestämda pensionsåldern. Dessutom erlägges i vissa fall befodringsavgift. Helt andra grunder gälla enligt den civila pensionslagen och statens järnvägars pensionslag. Avgifterna utgå här i förhållande till antingen tjänstemannens innehavande avlöning eller det för honom gällande pensionsunderlaget, men i varje fall utan hänsyn till vederbörandes levnadsålder vid ordinarieblivandet och den för tjänsten stadgade pensionsåldern, eller sålunda utan avseende å den tidslängd, varunder vederbörande har att erlægga pensionsavgifter.

Kommittén har nu föreslagit i viss mån nya principer för vinnande av enkelhet och reda i tillämpningen utan att åsidosätta nödiga for-

dringar ur försäkringsteknisk synpunkt. Kommittén har tänkt sig, att pensionsavgifterna, bestämda till enhetligt belopp för varje särskild lönegrad och sålunda till samma belopp för alla tjänstemän med lika pensionsunderlag, skola i regeln betalas under en på förhand bestämd tidsperiod av förslagsvis trettio år, räknat från ordinarieblivandet eller från den tidigare tidpunkt, då vederbörande kan hava börjat erlægga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke ordinarie personal. Efter nämnda tidsperiods förlopp skulle tjänstemannen alltså i allmänhet vara befriad från erläggande av pensionsavgift. Då emellertid vid beräklandet av pensionsavgifternas belopp hänsyn kan tagas endast till mera normala befordringar, har kommittén ansett den bestämmelsen erforderlig, att, då tjänsteman befordrats till befattning med högre pensionsunderlag, han städse skall vara skyldig erlægga pensionsavgift under en tid av tre år från tillträdandet av denna befattning, även om han på grund därav, att den förenämnda tidsperioden av förslagsvis trettio år gått till ända, eljest skolat vara befriad från erläggande av avgift. Den, som befordrats exempelvis två år före utgången av perioden, skulle alltså hava att betala avgift under ytterligare ett år efter periodens slut, och den, som befordrats sedan han redan upphört att erlægga avgifter, skulle vara skyldig att åter börja betala avgifter och fortsätta därmed under en tid av tre år. Pensionsavgift skall dock givetvis icke i något fall erläggas för längre tid än till och med den dag, då tjänstemannen avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

Har vid pensionsberättigad tjänstemans avgång från befattningen den förenämnda perioden av trettio år gått till ända, bör tjänstemannen åtnjuta den del av pensionen, som är avsedd att täckas av pensionsavgifterna, till sitt fulla belopp, dock med viss jämkning, om han befordrats inom tre år före avgången. Är åter tjänstemannen av annan anledning än olycksfall skyldig avgå före periodens utgång och är han då berättigad till pension, bör enligt kommitténs mening förenämnda del av pensionen utgå med avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet år, varunder han erlagt pensionsavgifter. Det är dock att märka, att en föreskrift om dylik avkortning kan bliva utan betydelse på grund av stadgande om minimipension i visst fall.

Det torde i förbigående böra omnämnas, att kommittén, av annan anledning än den nu antydda, även beträffande den del av pensionen, som icke anses motsvara pensionsavgifterna, föreslår likartad avkortning för det fall, att tjänstemannen vid avgången icke intjänat visst antal tjänstår i såväl ordinarie som extra tjänst.

Beträffande *förordnade* tjänstemän föreslås, att pensionsavgift skall av dylik tjänsteman erläggas, intill dess han uppnått en levnadsålder av 65 år, vare sig han under tiden åtnjuter arvode eller pension, men naturligen icke om vederbörande dessförinnan avgått utan tjänstepension eller avlidit. Emellertid bör tillika meddelas föreskrift i syfte, att tjänstemannen icke skall behöva erlægga pensionsavgift under längre tid än om han innehaft tjänst, som tillsättes genom konstitutorial.

Pensionen kan även utgå med lägre belopp, om vederbörande vid avgång från tjänsten innehaft förordnandet under allenast viss kortare tid.

Vidkommande *storleken av de pensionsavgifter*, som skulle erfordras för att, med tillämpning utav de av kommittén föreslagna grunderna, kunna täcka omkring en tredjedel av pensionskostnaden för de konstituerade tjänstemännen, hava beräkningar verkstälts av särskilda sakkunniga. Dessa beräkningar hava till en början utförts med tillämpning av en räntefot av 4 % och allmänna svenska dödlighetstabellen för män, respektive kvinnor för åren 1901—1910. Resultatet återfinnes i två tabeller å sid. 27—28 i propositionen.

Dessa pensionsavgifter täcka i genomsnitt: de manliga tjänstemännens avgifter 34,0 % och de kvinnliga tjänstemännens avgifter 32,5 % av pensionskostnaden.

Emellertid har undersökning verkstälts även enligt dödlighetstabeller, upprättade på grundval av erfarenheten bland de viktigaste vid dessa verk förekommande grupperna av manliga tjänstemän. Undersökningen hade givit som resultat, att med tillämpning av dessa dödlighetstabeller de manliga tjänstemännens pensionsavgifter skulle täcka 35,5 % av pensionskostnaden.

Kommittén anför härom bland annat följande.

»Den gjorda utredningen synes kommittén giva vid handen, att de sålunda efter försäkringstekniska grunder beräknade pensionsavgifterna väl kunna anses vara fullt tillräckliga, men att en sänkning av desamma icke skulle vara tillräddig, därest det hittills såsom lämpligt ansedda förhållandet mellan tjänstemännens och statens andelar i pensionskostnaden skall kunna med säkerhet upprätthållas. I sådant hänseende må erinras, att pensionsavgifterna enligt den civila pensionslagen, ehuru ursprungligen beräknade skola motsvara en tredjedel av pensionskostnaden, likväl befunnits i verkligheten täcka allenast omkring 29,6 % av nämnda kostnad. Beträffande den till grund för beräkningarna av avgifterna lagda räntefoten av 4 % vill kommittén ävenledes framhålla, att staten hittills icke medgivit, att enskild livränterörelse må grundas på en högre, beräknad räntefot än 4 %.

För den kvinnliga personalens vidkommande ställa sig de föreslagna pensionsavgifterna inom samtliga verk proportionsvis högre än de nu utgående, om ock för statens järnvägars del skillnaden är mindre betydande. Att enligt kommitténs förslag de kvinnliga befattningshavarnas avgifter skulle bli procentuellt högre än de manliga tjänstemännens, har sin givna förklaringsgrund däri, att kvinnorna hava tidigare avgångsålder men högre medellivslängd än män i allmänhet, varigenom kostnaden för kvinnornas pensionering måste bli jämförelsevis hög. Att märka är emellertid, att de föreslagna pensionsavgifterna för kvinnor beräknats täcka en något mindre del av pensionskostnaden än för män. Framhållas må ock, att de nya grunderna för pensionering skulle för de kvinnliga befattningshavarna medföra avsevärda fördelar. Sålunda hava för kvinnorna pensionsunderlagens belopp blivit satta i samma förhållande till avlöningarna som för män, något som för åtskilliga kategorier av kvinnliga befattningshavare medfört betydande förbättringar. Likaledes bör uppmärksammas, hurusom kommitténs i det följande framlagda förslag om gottgörelse för inbetalda pensionsavgifter till befattningshavare, som utan rätt till tjänstepension avgått före pensionsåldern, är av icke ringa betydelse för kvinnliga befattningshavare, helst som dessa i stor utsträckning avgå på grund av giftermål före pensionsålderns uppnående. Enligt nuvarande bestämmelser hava däremot de av sådana befattningshavare erlagda pensionsavgifterna gått helt och hållet förlored för dem.»

Vad anginge de pensionsavgifter, som skulle erläggas av tjänstemän, vilka tillsattes genom förordnande, ansåg kommittén det ligga i sakens natur, att dessa avgifter icke kunde, åtminstone med någon större grad av tillförlitlighet, försäkringstekniskt beräknas. Efter samråd med sakkunnig person hade kommittén emellertid ansett sig böra föreslå, att dessa avgifter finge utgå efter samma procentsats som den högsta för de konstituerade tjänstemännen eller 6 % av pensionsunderlaget.

I reservationer till betänkandet har yrkats, att pensionsavgifterna för de konstituerade tjänstemännen borde beräknas efter en räntefot av 4,5 % i stället för 4 %. Till stöd härför har anförts huvudsakligen följande.

De av kommittén föreslagna pensionsavgifterna vore i och för sig höga samt för vissa tjänstemannagrupper och särskilt för kvinnorna betydligt högre än för närvarande.

En av orsakerna härtill vore att kommittén ansett, att pensionsavgifterna skulle beräknas efter en räntefot av endast 4 %. I anslutning härtill hade kommittén föreslagit, att pensionsfonderna skulle gottgöras ränta efter samma räntefot. Det ville synas som om i en tid, då staten för sina lån nödgades erlægga en effektiv ränta av 5 % och däröver, man utan olägenhet borde kunna förutsätta, att kommunikationsverken skulle gottgöra pensionsfonderna ränta efter högre räntefot än 4 %. Faktiskt syntes också under närmaste tiden fonderna komma att gottgöras nettoavkastning efter högre räntefot, enär berörda fonder torde vara placerade på sådant sätt att de lämnade högre nettoavkastning än 4 %.

Skulle framdeles åter en sänkning av räntefoten böra ske, ansåge reservanterna hinder icke möta att då åter höja pensionsavgiften.

En annan orsak till de höga pensionsavgifterna vore, att kommittén icke vågade förutsätta, att den för närvarande befintliga högre dödlighetsprocenten bland vissa tjänstemannagrupper skulle fortfara, utan att denna i stället skulle nedgå. Vid pensionsavgifternas beräkning hade tillämpats allmänna svenska dödlighetstabellen 1901—1910 och skulle de föreslagna pensionsavgifterna täcka för männen 34,0 % och för kvinnorna 32,5 % av pensionskostnaderna. Emellertid visade gjorda undersökningar angående dödlighetsförloppet bland de viktigaste av vid dessa verk förekommande grupper av manliga tjänstemän, att de manliga tjänstemännens pensionsavgifter i verkligheten skulle komma att täcka 35,5 % av pensionskostnaden. Redan detta förhållande att med en räntefot av 4 % 35,5 % av pensionskostnaden skulle täckas av tjänstemännens pensionsavgifter i stället för 33,3 % — motsvarande avgiftspensionen — förmenade reservanterna tillräckligt uppväga risken av att dödligheten för framtiden skulle bli lägre än vad nu vore fallet bland kommunikationsverkens tjänstemän. Att därjämte räkna med en räntefot av endast 4 % syntes innebära en dubbel säkerhet, vilket ställde kommunikationsverkens tjänstemän i avsevärt sämre ställning än övriga civila befattningshavare. Utginge man från en räntefot av 4,5 %, skulle nämligen pensionsavgifterna för de manliga befattningshavarna täcka 39,7 % av pensionskostnaden eller 10 % mera än pensionsavgifterna för de tjänstemän, vilkas pensioner bestredes från pensionsfonden för civila tjänsteinnehavare, där avgifterna täckte omkring 29,6 % av pensionskostnaden. Intill dess en reglering av övriga civila befattningshavares pensionsförhållanden kunde varda genomförd, borde därför enligt reservanternas mening kommunikationsverkens tjänstemän få åtnjuta den lindring i sina pensionsavgifter, som kunde ernås genom att deras avgifter beräknades efter högre räntefot än 4 %, exempelvis 4,5 %.

Det framhölls därjämte, att särskilt de högre tjänstemännen fått sina pensionsavgifter satta till högre belopp än som vederbort till följd därav, att genom grafisk utjämnning deras avgifter höjts till en betydligt större procent av pensionsunderlagen, än som varit behövt för täckande av deras pensionskostnader.

Under hänvisning därtill, att pensionsavgifterna för de kvinnliga befattningshavarna ställde sig proportionsvis högre än de nu utgående och jämväl förhållandevis överstege de för de manliga tjänstemännen ifrågasatta samt under framhållande, att den kvinnliga personalen skulle få jämförelsevis ringa höjning i sina pensionsförmåner, har i särskild reservation uttalats, att övergången till det nya systemet för avgiftsberäkningen bort för de i tjänst nu varande kvinnliga befattningshavarna göras mjukare genom någon minskning av de försäkringstekniskt erforderliga avgifterna.

Generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen hava anslutit sig till det reservationsvis framställda yrkandet, att pensionsavgifterna borde beräknas efter en räntefot av 4,5 %.

Därjämte har generalpoststyrelsen hemställt, att en särskild avgiftsskala skulle tillämpas för de lägre manliga tjänstemännen och en särskild för de högre manliga tjänstemännen — detta för undvikande av det anmärkta förhållandet, att de högre tjänstemännens pensionsavgifter bleve procentuellt starkare höjda än som teoretiskt påkallades.

Statskontoret har med anledning av den gjorda erinringen särskilt mot de kvinnliga tjänstemännens avgifter uttalat, att, om — såsom statskontoret ansåge riktigt — den fordran vidhölls, att med avgifter i allmänhet skulle täckas en tredjedel av pensioneringskostnaden, någon nedsättning i de föreslagna beloppen knappast kunde vidtagas.

Departementschefen har för egen del härom yttrat:

»I fråga om beräkandet av pensionsavgifternas belopp hava huvudsakligen två olika meningar gjorts gällande: enligt den ena, vilken följts vid avfattandet av kommitténs förslag, skulle pensionsavgifterna beräknas med tillämpning av en räntefot av 4 %, under det att enligt den andra meningen en räntefot av 4,5 % därvid ansetts böra användas. Om också det ur personalens synpunkt måste anses vara önskvärt, att pensionsavgifterna genom tillämpande av den högre räntefoten bliva så låga som möjligt, torde dock det föreliggande spørsmålet böra bedömas främst ur försäkringsteknisk synpunkt.

Nu hava emellertid de två sakkunniga personer, som av kommittén anlåtats, efter ingående undersökningar, kommit till det resultatet, att med tillämpning av en räntefot av 4,5 % pensionsavgifterna icke med säkerhet kunde beräknas täcka en tredjedel av pensionskostnaden, vilket däremot vore fallet, om en räntefot av 4 % användes.

Samma uppfattning har ock uttalats av chefen för försäkringsinspektionen, vilken under hand yttrat sig i denna fråga. Jag tillåter mig även erinra därom, att enligt de grunder, som så sent som år 1919 godkäfts, beträffande pensionering av folkskollärare m. fl., befattningshavarnas egna pensionsavgifter beräknats med tillämpning av en räntefot av 4 %.

I fråga om det från generalpoststyrelsens sida framkomna förslaget, att skilda skalor skulle tillämpas beträffande å ena sidan tjänstemän av »högre grad» och å andra sidan tjänstemän av »lägre grad», må framhållas, att, därest pensionsavgifterna skola kunna hållas lika inom varje särskild lönegrad, dylika skiljaktiga skalor icke kunna ifrågakomma, enär inom vissa lönegrader förekomma tjänstemän av såväl högre som lägre grad. Det torde ock i detta sammanhang böra anmärkas, att den för tjänstemän i högre lönegrader såsom oförmånlig anmärkta utjämningen av avgiftsprocenten lärer hava påkallats jämväl därav, att de teoretiskt erforderliga avgiftsbelopp, som framkommit vid beräkningarna, ansetts jämförelsevis osäkra, i vad de avse tjänstemän i de högre graderna, med hänsyn till dessa tjänstemäns ej sällan oregelbundna befordringsgång och det ringa statistiska material, som kan erhållas.

Vid nu angivna förhållanden tilltror jag mig icke att föreslå en avvikelse från de grunder för pensionsavgifternas beräkning, som kommit till uttryck i kommitténs förslag.

Icke heller anser jag mig kunna tillstyrka, att, såsom ifrågasatts, beträffande de i tjänst nu varande kvinnliga befattningshavarna tillämpas lägre pensionsavgifter än som sålunda eljest skulle vara gällande. Ett medgivande i antydd riktning synes mig nämligen lätteligen kunna giva anledning till vittgående krav av liknande innebörd från andra grupper av befattningshavare.

För tjänstemän, som tillsätts genom förordnande, anser jag, i likhet med kommittén, att pensionsavgifterna kunna lämpligen bestämmas till belopp, motsvarande 6 % å pensionsunderlaget. Med de av mig föreslagna pensionsunderlagen 9,000, 8,000 och 7,000 kronor skulle alltså pensionsavgifterna utgöra respektive 540, 480 och 420 kronor.»

Vidkommande *pensionsfonderna* erinrar kommittén, att de pensionsavgifter, som erläggas av tjänstemännen vid ifrågavarande verk, ingå för närvarande från postverket och statens vattenfallsverk till pensionsfonden för civila tjänstinnehavare och från statens järnvägar till pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar samt från telegrafverket till telegrafverkets pensionsinrättning.

Pensionsfonderna.

Kommittén anför vidare:

»Från pensionsfonden för civila tjänstinnehavare och pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar skall enligt nuvarande bestämmelser bestridas så stor del av pensionskostnaden, som enligt försäkringstekniska beräkningar finnes motsvara vederbörande fonds tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek.

Vid beräkning av pensionsavgifternas belopp enligt såväl den civila pensionslagen som statens järnvägars pensionslag utgick man från den förutsättningen att avgifterna skulle motsvara i genomsnitt en tredjedel av pensionskostnaden. Med frånseende av förtida pensioner på grund av olycksfall, sjukdom eller dylikt, skulle alltså från dessa pensionsfonder, sedan desamma uppnått jämviktsläget, rätteligen bestridas omkring en tredjedel av hela pensionskostnaden. Fråga har emellertid uppstått, huruvida ej de affärsdrivande verken borde göra årliga avsättningar till vederbörande fonder med belopp, som tillsammans med tjänstemännens egna avgifter skulle motsvara hela pensionskostnaden. Härigenom skulle vinnas, att statens kostnader för de i tjänst stående befattningshavarnas pensionering icke, såsom för närvarande är fallet, helt kastas på framtiden utan kunna efter försäkringstekniska grunder fördelas på den tid, varunder staten drager nytta av tjänstemannens arbetskraft. Ett dylikt tillvägagångssätt har kommit till användning i fråga om de kassor, som bildats för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt i viss grad även beträffande ordinarie tjänstemän vid telegrafverket.

Ehuru inom kommittén sympatier uttalats för en sådan fondering av statens andel i kostnaden för de ordinarie tjänstemännens pensionering, har kommittén dock ansett sig icke böra nu framlägga något förslag i sådant avseende. Enligt kommitténs mening bör nämligen detta spörsmål, likasom eventuellt frågan om avskaffandet av pensionsavgifter, upptagas i ett sammanhang för hela statsförvaltningen och icke framföras ensamt för de nu omhandlade verken. Därjämte har kommittén erfarit, att statsekonomiska betänkligheter från vissa håll uttalats mot den väldiga fondbildning, som skulle föranledas av ett dylikt, hela statsförvaltningen omfattande förfaringssätt. I varje fall har kommittén funnit

genomförandet av ett dylikt förslag, vad särskilt statens järnvägar beträffar, för närvarande knappast vara möjligt med hänsyn till det ekonomiska läget. Kommittén har i enlighet härmed tänkt sig, att åtminstone tills vidare allenast tjänstemännens pensionsavgifter skulle fonderas, och vederbörande verk, endast i den mån pensionerna utgå, bidra till kostnaden för dem.»

I avseende å *fondernas förvaltning* anför kommittén:

»Vidkommande sättet för fondernas förvaltning torde böra erinras, hurusom såväl pensionsfonden för civila tjänstnehavare som pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar äro ställda under statskontoret, som har att göra fondernas medel räntebärande i enlighet med de för statskontorets fondförvaltning i allmänhet gällande bestämmelser, och sker detta genom inköp av obligationer samt utlåning till kommuner och enskilda. Telegrafverkets pensionsinrättnings tillgångar förvaltas av en direktion, vilken har att göra dem räntebärande på likartat sätt men även genom inköp av fast egendom i Stockholm eller ock av sådan fastighet utom Stockholm, som telegrafstyrelsen förklarar sig vilja förhyra på längre tid.

Ett annat förvaltningssätt tillämpas däremot beträffande de nyinrättade kassorna för pensionering av icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Förvaltningen av sådan kassa har nämligen uppdragits åt vederbörande verks styrelse, och äger denna använda kassans tillgångar, i den mån de icke erfordras för löpande utgifter, såsom kassaförlag för verket mot att verket gottgör kassan ränta efter en räntefot, som för närvarande är bestämd till 3,8 %.

Detta senare förvaltningssätt anser kommittén för sin del lämpligen böra komma till användning även i fråga om de särskilda nybildade pensionsfonderna för ordinarie personal och jämväl beträffande den för statens järnvägar avsedda pensionsfonden. De skäl, som åberopats för tillämpandet av nämnda förvaltningssätt beträffande pensionskassorna för icke-ordinarie personal, synas nämligen äga samma fog i fråga om de förevarande pensionsfonderna. Det måste sålunda anses väsentligt enklare, att de pensionsavgifter, som uppbäras av vederbörande verk, stanna under verkets förvaltning. En given vinst är ock att, därest medlen få användas av verket självt, en mindre upplåning behöves för bestridande av dess utgifter, än om nyssnämnda medel skulle överlämnas till statskontoret och av detta placeras på annat håll. Erinras må även om de fördelar telegrafverket hittills haft av att kunna genom förmedling av telegrafverkets pensionsinrättning få i viss mån tillgodogöra sig pensionsmedel för inköp av fastigheter, som äro för verkets behov er-

forderliga. Vad nu är sagt gäller givetvis i ringare grad i fråga om postverket, vilket erfordrar vida mindre kassaförlag än de övriga tre verken. Det oaktat synes emellertid det nu ifrågasatta förvaltningssättet kunna tillämpas jämväl i avseende å en postverkets pensionsfond.

Den anordningen att pensionsfondernas disponibla tillgångar nedläggas i vederbörande företag kan icke heller medföra någon som helst risk för tjänstemännen, enär statsverket skulle, såsom hittills varit fallet, vara ansvarigt för de pensionskostnader, som ej kunna täckas av pensionsfonderna.

Den sålunda föreslagna anordningen att pensionsfondernas tillgångar skulle användas såsom kassaförlag för vederbörande verk, lär emellertid i början icke kunna tillämpas annat än i mera inskränkt omfattning. Under det att ett dylikt förfaringssätt givetvis kan användas i avseende å de pensionsavgifter, som inflyta efter den nya ordningens inträdande, synes detta icke i allmänhet kunna ske beträffande de kapitalbehållningar, som redan tillhöra den för statens järnvägar avsedda pensionsfonden eller skulle komma att överföras till de övriga nybildade fonderna, enär dessa äro annorledes placerade och sålunda i allmänhet icke nu såsom likvida tillgångar disponibla. Icke heller synes det kommittén önskvärt, att åtminstone inom en närmare framtid några mera vittgående rubbningar av dylika redan verkställda placeringar företagas, utan torde ifrågasvara kapitaltillgångar, endast i den mån de bliva eller utan större olägenheter för vare sig det allmänna eller enskilda kunna göras tillgängliga, böra införlivas med vederbörande verks kassaförlag.

Å de medel, som skulle ingå i verkens kassaförlag, böra pensionsfonderna gottgöras ränta. Vidkommande den räntefot, som därvid bör beräknas, må framhållas, att, då verket självt är i första hand ansvarigt för pensioneringskostnaderna och endast i den mån pensionsfonden därtill lämnar tillgång erhåller ersättning från densamma, räntefotens storlek icke är av betydelse för verkets ekonomiska resultat, såsom helhet betraktat. Som emellertid vid beräkandet av pensionsavgifterna använts en räntefot av 4 %, synes samma räntefot åtminstone tills vidare kunna tillämpas.

Å de medel, som icke ingå i verkens kassaförlag utan äro annorledes placerade, böra pensionsfonderna givetvis gottgöras den faktiskt erhållna nettoavkastningen.

Vad beträffar själva sättet för beräkande av ränteavkastningen under året torde, i anslutning till vad som föreskrivits i fråga om de nämnda pensionskassorna för icke-ordinarie personal, kunna för enkelhetens skull tillämpas en medeltalsberäkning sålunda, att samtliga pen-

sionsavgifter anses hava influtit vid mitten av året och samtliga pensioner hava utbetalts vid samma tidpunkt. I enlighet med nämnda antagande bör alltså fonden gottgöras ett halvt års ränta å summan av de under året erlagda pensionsavgifter men å andra sidan belastas med ett halvt års ränta å beloppet av fondens andel i de under året utbetalda pensioner. Å pensionsfondens behållning vid årets början bör däremot självfallet beräknas helt års ränta.»

Statskontoret har härom yttrat följande:

I och för sig kunde det väl anses ligga närmare till hands att samla pensionsavgifterna till en gemensam fond i likhet med pensionsfonden för civila tjänst innehavare, men då kommitténs förslag därom, att fondbehållningen skulle ingå såsom förslag i vederbörande verks rörelse mot skyldighet för verket att gälda ränta därå, syntes statskontoret vara värt beaktande, ville statskontoret för sin del icke ifrågasätta någon ändring i vad kommittén föreslagit i fråga om pensionsfonderna. Icke heller mötte hinder för statskontoret att till järnvägsstyrelsen den 1 juli 1920 överlämna pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar i de värdehandlingar, vari fonden då funnes placerad, samt att samtidigt till generalpoststyrelsen och vattenfallsstyrelsen i lämpliga värdehandlingar överflytta vad på tjänst innehavare vid vartdera av dessa verk belöpte av pensionsfonden för civila tjänst innehavare, allt i överensstämmelse med vad kommittén föreslagit.

Vidkommande frågan huruvida icke kommunikationsverken borde genom årliga avsättningar till vederbörande pensionsfonder inbetala så stora belopp, att de tillsammans med tjänstemännens avgifter motsvarade hela pensionskostnaden, erinrade statskontoret, hurusom ämbetsverket i annat sammanhang uttalat vissa betänkligheter mot en dylik fondering av statens egna pensionskostnader. Statskontoret instämde fördenskull i kommitténs mening, att åtgärd i sådant syfte icke nu borde vidtagas, utan frågan därom först göras till föremål för vidare utredning.

Departementschefen anför för egen del:

»Enligt det föreliggande förslaget skulle de av tjänstemännen erlagda pensionsavgifterna ingå till särskilda för vart och ett av de ifrågavarande verken avsedda pensionsfonder, vilka skulle förvaltas av vederbörande verk själva. Sådan fonds behållning skulle av verket få användas såsom kassaförslag mot gottgörelse av ränta till fonden.

Då kommunikationsverken i allmänhet erfordra betydande förlag för sin rörelse, anser jag det vara en given fördel, om pensionsfonderna finge användas på sätt föreslagits. Enahanda förfaringssätt tillämpas ju redan i fråga om kassor för pensionering av icke ordinarie personal vid tre av de ifrågavarande verken. Även synes mig förvaltningen av fonderna genom den ifrågasatta anordningen bliva den enklast möjliga, i det att samma myndighet, som upptager pensionsavgifterna, jämväl sedermera omhänderhar dessa medel.

I fråga om den räntefot, efter vilken de i rörelsen nedlagda medlen skulle av vederbörande verk förräntas, anser jag, i likhet med kommittén, att enahanda räntefot bör kunna tillämpas, som lagts till grund för beräkning av pensionsavgifterna, eller alltså 4 %. Såsom kommittén påpekat, kunna emellertid pensionsfondernas hela behållningar med hänsyn till redan gjorda placeringar icke omedelbart vara tillgängliga för användande såsom kassaförlag. Jag anser mig böra understryka kommitténs uttalande därom, att åtminstone inom en närmare framtid icke några mera vittgående rubbningar av dylika placeringar böra vidtagas på grund av de menliga ekonomiska följder, som eljest skulle kunna uppstå.

Jag förutsätter sålunda att, med hänsyn till fastighetskreditens nuvarande ogynnsamma läge, uppsägningar av lån mot säkerhet av in-teckningar icke mot låntagarnas bestridande företagas annat än i undan-tagsfall. Vad kommittén i övrigt uttalat rörande fondernas förvaltning har icke givit mig anledning till erinran.

Vidkommande frågan om fondering jämväl av statens andel i kostnaden för de ordinarie tjänstemännens pensionering ansluter jag mig till den av kommittén uttalade och av statskontoret biträdda uppfattningen, att en åtgärd i sådan riktning i varje fall icke bör vidtagas ensamt för kommunikationsverken, utan att spörsmålet bör göras till föremål för utredning avseende statsförvaltningen i dess helhet.»

I fråga om beräkning av tjänstår och avgiftsår föreslår kommittén vissa grunder, avvikande från vad för närvarande gäller vid de ifråga-varande verken, men utgörande en tillämpning av förut förordade principer.

De regler i fråga om pensionsrättens inträde, som för närvarande gälla, hava icke gjorts till föremål för några mera genomgripande förändringar.

I fråga om *pensionsbeloppets bestämmande* för tjänstemän, som tillsättas genom *förordnande*, tillämpas för närvarande två principer, vilka skilja sig från varandra därutinnan, att i ena fallet pensionen alltid utgår med sitt hela belopp, oavsett tjänstetidens längd, under det att i andra fallet pensionens belopp i regeln är ställt i visst förhållande till tjänstetidens längd.

Kommittén har för sin del anslutit sig till den senare principen, ehuru kommittén ansett det vara tillfyllest, att endast två olika belopp skulle kunna förekomma för varje tjänst, det högre lika med pensionsunderlaget och det lägre 1,000 krouor mindre.

*Pensionens
belopp.*

Det högre beloppet skulle utgå, då tjänstemannen under minst tolv år innehåft befattning, som tillsattes genom förordnande. Även i ett annat fall har kommittén ansett det högre pensionsbeloppet böra utgå, nämligen då befattningshavaren blivit på grund av olycksfall i tjänsten oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring.

Det lägre pensionsbeloppet skulle utgå till den, som avginge från tjänsten, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, antingen på grund av att förordnandet upphörde utan att efterföljas av förnyat förordnande, eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, varjämte samma pensionsbelopp skulle tillkomma den, som eljest före de tolv årens utgång utan egen begäran nödgades avgå från sin befattning. Det i nuvarande bestämmelser förekommande villkoret, att tjänstemannen i sistberörda fall icke finge på grund av tjänstefel hava förverkat befattningen, hade kommittén ansett obehövt, därest för alla tjänstemän vid de nu ifrågavarande verken generellt föreskrevs, att tjänstepension ej ägde åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten.

För *konstituerade* tjänstemän föreslås hel *ålderspension* vid 30 tjänstår och 30 avgiftsår och med avkortning vid mindre antal tjänstår och avgiftsår än 30.

Invalidpension skall enligt förslaget utgå med det belopp, som motsvarar summan av de för tjänstemannen vid tiden för olycksfallet gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag.

Sjukpension skall vidare utgå efter samma regler, som gälla för ålderspension. Vid avkortning skall dock pensionsbeloppet lägst utgöra 75 % av hel pension, men icke i något fall överstiga den pension tjänstemannen skulle hava erhållit, därest han kvarstått i befattningen till pensionsålderns inträde.

Förslaget innebär vidare, att den, som avgår ur statstjänst utan att vara berättigad till tjänstepension, erhåller i särskild ordning gottgörelse för vad han nödgats erlägga i pensionsavgifter.

Ordinarie tjänstemän i allmänhet vid de ifrågavarande fyra verken äro fritagna från erläggande av avgift enligt lagen angående allmän pensionsförsäkring.

Därest den nu föreslagna lagen angående tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken antages, påkallas givetvis en formell ändring i 5 § av pensionsförsäkringslagen, för att ifrågavarande personal fortfarande skall vara befriad från berörda avgiftsplikt.

Pensionsstyrelsen har emellertid framlagt förslag i syfte, att tjänstemännen i fråga icke vidare skulle vara undantagna från nämnda avgiftsplikt, detta såsom ett steg i riktning mot det av pensionsstyrelsen uttalade önskemålet om införa det av avgiftsplikt för alla befattningshavare i statens tjänst.

Detta spørsmål har ansetts böra avgöras i ett sammanhang för statstjänarna i allmänhet.

I lagförslaget innefattas slutligen vissa övergångsbestämmelser, avseende sådana tjänstemän, vilka vid lagens ikraftträdande redan innehåva ordinarie anställning.

I fråga om viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, men å vilken den nya lagen icke skulle äga tillämpning, hava föreslagits särskilda pensionsbestämmelser, vilka ansluta sig till hittillsvarande stadganden i sådant hänseende. Även detta förslag är såsom bilaga fogat vid detta utlåtande.

Även utskottet är av den mening, att pensionsförhållandena vid här ifrågavarande verk böra ordnas efter enhetliga grunder, såsom redan skett ifråga om avlöningsförhållandena, och synes det vara nödigt, att en ny för verken gemensam pensionslag utfärdas. Med avseende härå har statskontoret fäst uppmärksamheten å det förslag till det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering, som på sin tid framlades av för ändamålet tillkallade sakkunniga, och med bestämmelser, avsedda att komma till tillämpning vid all statens tjänstemannapensionering och således även här. På sätt statskontoret och departementschefen främhålla, torde den omständigheten, att enhetliga grunder fastställas för kommunikationsverken knappast behöva utgöra hinder för en eventuell framtida centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet, därest en sådan skulle anses böra genomföras. Vid den granskning av det nu framlagda förslaget, som av utskottet företagits, har utskottet funnit sig böra godkänna detsamma allenast med ett par smärre avvikelser. Härtill återkommer utskottet i annat sammanhang.

Enligt förslaget skulle pensionsavgifterna beräknas med tillämpning av en räntefot av 4 %. Inom kommittén hade reservationsvis framförts det yrkandet, att de i stället borde beräknas efter en räntefot av 4,5 %, och har detta yrkande upptagits av herr Julin i hans ovan omnämnda motion. I avseende härå tillåter sig utskottet erinra, huruvida de två sakkunniga

*Utskottets
yttrande.*

personer, som för de matematiska beräkningarna av kommittén anlitas, kommit till det resultat, att med tillämpning av en räntefot av 4,5 % pensionsavgifterna icke med säkerhet kunde beräknas täcka en tredjedel av pensionskostnaderna, vilket däremot vore fallet, om en räntefot av 4 % användes. Denna uppfattning delas av chefen för försäkringsinspektionen, vilken, enligt vad departementschefen meddelar, under hand yttrat sig i denna fråga. Det torde även böra erinras, att, enligt de vid förslidet års riksdag godkända grunderna för pensionering av folkskollärare med flere, befattningshavarnas egna pensionsavgifter beräknats med tillämpning av en räntefot av 4 %. Utskottet har alltså ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

I detta sammanhang må beröras frågan om den räntefot, efter vilken pensionsfonderna böra gottgöras ränta på de i verkens kassaförslag ingående pensionsmedlen. Såsom kommittén erinrat, är nämnda räntegottgörelses storlek icke av någon betydelse för det statsekonomiska resultatet i stort sett, enär vederbörande verk självt har att i första hand ansvara för pensioneringskostnaderna och endast i den mån pensionsfonden därtill lämnar tillgång erhåller ersättning från densamma. Då emellertid pensionsavgifterna beräknats med tillämpning av en räntefot av 4 %, synes utskottet icke något vara att erinra mot att, åtminstone tills vidare, verken skola gottgöra pensionsfonderna ränta efter likaledes 4 % å nu ifrågavarande medel.

Motionären herr Julin har vidare hemställt, att de för de kvinnliga tjänstemännen i lagförslaget angivna avgifterna genom övergångsstadganden i skälig mån måtte sänkas, beträffande i tjänst nu varande befattningshavare. Även detta yrkande hade inom kommittén framförts reservationsvis. Utskottet har härvid icke funnit skäl att frångå propositionen, så mycket mindre som, enligt vad departementschefen erinrat, ett medgivande i den av motionären angivna riktning säkerligen skulle kunna giva anledning till vittgående krav av liknande innebörd från andra grupper av befattningshavare.

Samme motionär har slutligen hemställt, att i 17 § av lagen måtte införas bestämmelser därom, att tjänstepensionsunderlaget skall utgöra det belopp i helt krontal, som är jämt delbart med 12 och ligger närmast två tredjedelar av slutlönen å billigaste ort. Då det torde vara uppenbart, såsom också av departementschefen förutsattes, att principen, att pensionsunderlagets belopp skall utgöra två tredjedelar av slutlönen å billigaste ort, kommer i tillämpning, även därest en förhöjning av avlöningarnas belopp skulle äga rum, synes ett särskilt stadgande av nyssberörda innehåll icke vara erforderligt. Anmärkas må ock, att en ändring

av pensionsunderlaget jämväl påkallar en omräkning av vederbörande pensionsavgift, men att någon föreskrift härom icke av motionären ifrågasatts. Vid nu angivna förhållanden har utskottet icke ansett sig böra biträda motionärens berörda förslag.

Uti 19 § i förslaget hänvisas i fråga om pensionsåldern till en vid lagen fogad åldersförteckning. I avseende å denna har i förut omfördälda motion II: 385 förslag framställts, att pensionsåldern för vagn- och stallkarlar vid statens järnvägar måtte fastställas till 63 år i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 65 år. Detta motionärernas yrkande sammanfaller med kommitténs förslag i denna del. Kommittén hade nämligen ansett dessa befattningshavare böra likställas med stationskarlar och banvakter. Med hänsyn till vad motionärerna anfört har utskottet ansett sig böra ansluta sig till kommitténs förslag härutinnan. I samband härmed har utskottet föreslagit den ändring, att även för maskin- och pannskötare vid statens järnvägar, vilken tjänstgör vid kollossningskran, pensionsåldern skall utgöra 63 år. Bestämmelsen härom torde böra införas såsom not å åldersförteckningens första sida.

Utskottet har slutligen funnit sig böra föreslå, att i förslaget införas en bestämmelse av innehåll, att befattningshavare med pensionsrätt enligt denna lag skall vara underkastad de ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till motionen II: 385 och med avslag å motionen I: 304, må

dels — under förutsättning att överenskommelse av härefter angivet innehåll träffas om upphörande av telegrafverkets pensionsinrättning med utgången av juni månad 1920 — antaga det vid detta utlåtande fogade förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; dock att pensionsåldern för vid statens järnvägar anställda vagn- och stallkarlar samt maskin- och pannskötare, de senare, såvitt de tjänstgöra vid kollossningskran, skall vara 63 år och att i lagförslaget införas en bestämmelse av följande lydelse:

»Befattningshavare med pensionsrätt enligt denna lag är underkastad de ändringar i pensionsrätten, som

kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.»;

dels godkänna sådan överenskommelse med fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsinrättning, att nämnda pensionsinrättning upphör med utgången av juni månad 1920 och dess tillgångar övertagas av statsverket, under villkor att staten ansvarar för pensionsinrättningens alla framtida förpliktelser, ävensom att av det belopp, varmed pensionsinrättningens tillgångar intill förenämnda tidpunkt enligt de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 mars 1920 angivna beräkningsgrunder ökats genom högre ränteavkastning än efter 4 1/2 procent, så stor del, som, enligt i samma statsrådsprotokoll likaledes angiven delningsgrund, belöper på delägarnas avgifter, överlämnas antingen kontant eller, efter överenskommelse, i form av pensionsinrättningens tillhörande värden till direktionen över telegrafverkets pensionsanstalter att användas till ändamål, som av fullmäktige beslutas och som kunna av Kungl. Maj:t godkännas;

dels besluta,

att sådana telegrafverkets pensionsinrättnings tillgångar, som enligt angivna överenskommelse skola tillgodokomma statsverket, skola ingå i den uti 7 § av förberörda förslag till lag omförmälda telegrafverkets pensionsfond, vilken skall hava att ansvara för pensionsinrättningens framtida förpliktelser,

att postverkets och statens vattenfallsverks andelar i pensionsfondens för civila tjänst innehavare tillgångar samt däremot svarande förpliktelser vid utgången av juni månad 1920 skola övertagas av de i förberörda paragraf i lagförslaget likaledes omförmälda postverkets pensionsfond och statens vattenfallsverks pensionsfond, samt

att pensionsfondens för tjänstemän vid statens järnvägar tillgångar och förpliktelser vid nyssberörda tidpunkt skola övertagas av den i samma paragraf ävenledes omförmälda statens järnvägars pensionsfond;

dels ock godkänna det vid detta utlåtande fogade förslag till bestämmelser angående rätt till pension för

viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst.

Stockholm den 6 maj 1920.

På bankoutskottets vägnar:

MALTE SOMMELIUS.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar Wickman, Öhngren, Östberg, Enhörning, Söderbom, Pettersson, S. M. och Malmberg samt

av andra kammaren: herrar Jonsson i Gumboda, Borg, Sommelius, Wikström, Bäcklund, Lovén, Olsson i Berg och Anderson i Stockholm.

Reservation:

av herrar Borg, Bäcklund, Lovén och Andersson i Stockholm, vilka anfört:

»Pensionsavgifterna äro beräknade efter en räntefot av endast 4 %. I anslutning härtill hava Kungl. Maj:t och utskottet (sid. 24) föreslagit, att pensionsfonderna skola gottgöras ränta efter samma räntefot.

Den ståndpunkt, Kungl. Maj:t och utskottet intagit, hava vi ej kunnat godkänna. Då staten för närvarande för sina lån nödgas erlägga en avsevärt högre ränta, torde man utan olägenhet kunna förutsätta, att kommunikationsverken skola gottgöra pensionsfonderna ränta efter högre räntefot än 4 %. Faktiskt lära också under närmaste tiden fonderna komma att gottgöras nettoavkastning efter högre räntefot, enär berörda fonder torde vara placerade på sådant sätt, att de lämna högre nettoavkastning än 4 %.

Generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen hava anslutit sig till det av nio reservanter inom lönekommittén framställda yrkandet, att pensionsavgifterna borde beräknas efter en räntefot av 4.5 %.

Vi äro i huvudsak av samma uppfattning som reservanternas inom lönekommittén och verkens styrelser, men anse oss icke nu beredda att gå fullt så långt i vårt yrkande, utan stanna vid att pensionsfondernas tillgångar, som komma att användas såsom kassaförlag för vederbörande verk, förräntas efter 4.5 %. Vad pensionsavgifternas beräkning efter nämnda räntefot beträffar, så anse vi, att detta bör få anstå tills vidare.

På grund av här ovan omförmälda skäl och i anslutning jämväl till vad som anförts i herr Julins motion, hava vi ansett oss böra hemställa,

att riksdagen, i samband med godkännande i huvudsak av Kungl. Maj:ts proposition, må förklara, att pensionsfondernas tillgångar, som komma att användas såsom kassaförlag för vederbörande verk, må förräntas efter 4.5 %.»

samt av herr *Lovén*, som yrkat avslag å den av utskottet föreslagna bestämmelsen, att befattningshavare med pensionsrätt enligt denna lag, är underkastad de ändringar i pensionsrätten, som kunna vara fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Bilaga 1.

Förslag

till

lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

För en var ordinarie tjänsteman vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk skola i fråga om rätt till tjänstepension samt skyldighet att avgå från tjänsten gälla de i denna lag givna bestämmelser.

2 §.

Den, som avgår från tjänsten utan att vara skyldig därtill enligt bestämmelserna i denna lag, är icke berättigad till tjänstepension i andra fall än i 14 § sägs.

Tjänstepension må ej heller åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten, eller den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

3 §.

1. Tjänsteman skall såsom bidrag till kostnaden för beredande av tjänstepension erlägga pensionsavgift för tid och till belopp, som anvisas i 15 § samt 18 och 28 §§.

Pensionsavgift erlägges månadsvis i efterskott genom avdrag å tjänstemannens avlöning eller, vad angår pensionerad befattningshavare, som avses i 13 § 1 mom., å honom tillkommande tjänstepension.

Är tjänstemannen på grund av tjänstledighet eller av annan anledning icke berättigad att uppbära någon avlöning för månaden eller förslår ej

utgående avlöningsbelopp, skall pensionsavgiften eller vad däri brister i stället kontant inbetalas. Försummas detta, skall det sålunda förfallna beloppet avdragas å hans därefter utfallande avlönings- eller tjänstepensionsbelopp. Kan så ej ske, skall genom vederbörande styrelses försorg beloppet utan föregående dom eller utslag utmätas.

2. Återbetalning av erlagda pensionsavgifter medgives ej i annan ordning än i denna lag sägs.

4 §.

Tjänstepension sökes hos styrelsen för det verk tjänstemannen tillhör, dock att pension för tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., sökes hos Konungen.

5 §.

Då pension beviljas, utfärdas pensionsbrev.

6 §.

Tjänstepension till belopp för år räknat, som angives i denna lag, utgår, där ej annorlunda i lagen stadgas, från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

Utbetalning av pension sker månadsvis i efterskott från det verk, tjänstemannen vid avgången tillhörde.

7 §.

De i denna lag omförmälda pensionsavgifter ingå från tjänstemän vid postverket till postverkets pensionsfond, från tjänstemän vid telegrafverket till telegrafverkets pensionsfond, från tjänstemän vid statens järnvägar till statens järnvägars pensionsfond samt från tjänstemän vid statens vattenfallsverk till statens vattenfallsverks pensionsfond.

8 §.

Tjänstepension utgår av det verks medel, tjänstemannen vid avgången tillhörde. Gottgörelse skall emellertid beredas dessa medel från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond med så stor del av kostnaden, som enligt vetenskaplig sannolikhetsberäkning finnes motsvara fondens

tillgångar och de stadgade pensionsavgifternas storlek. Sådan beräkning skall verkställas minst vart femte år och enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

9 §.

Pensionsfond, varom i 7 § förmäles, förvaltas enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

10 §.

Övergår tjänsteman till befattning vid annat verk, som avses i denna lag, skall kapitalvärdet av de av honom erlagda pensionsavgifter överföras från pensionsfonden vid det verk, han förut tillhörde, till pensionsfonden vid det verk, till vilket han övergår.

Vad nu är sagt gäller jämväl vid övergång till befattning vid annat statens verk, beträffande vilket föreskrift meddelats, att dylik överföring av pensionsavgifter skall äga rum vid övergång från nämnda verk till befattning, å vilken förevarande lag äger tillämpning.

11 §.

Därest tjänsteman övergår till befattning vid sådant statens verk, som icke avses i 10 §, och med inträdet i denna befattning är för- enad skyldighet att betala retroaktivavgift för egen pensionering, skall kapitalvärdet av de av honom erlagda pensionsavgifter, dock ej till högre belopp än det, vartill retroaktivavgiften uppgår, från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond inbetalas till den myndighet, som äger uppbära retroaktivavgiften.

12 §.

Upphör tjänsteman att innehava ordinarie anställning i statens tjänst och är han icke berättigad till tjänstepension enligt bestämmelserna i denna lag, skall, för beredande åt honom av pension jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, från vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond till pensionsstyrelsen inbetalas kapitalvärdet av de av honom erlagda pensionsavgifterna, i den mån desamma icke på grund av bestämmelserna i 10 eller 11 § blivit tagna i anspråk. Vad nu är sagt gäller dock ej i fråga om den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

2 kap. Tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom förordnande.

13 §.

1. För nedanstående ordinarie befattningar, vilka tillsätts genom förordnande på viss tid, skola gälla följande tjänstepensionsunderlag:

generaldirektör	9,000 kronor
överdirektör och souschef, överdirektör samt överingenjör vid statens järnvägar	8,000 »
överdirektör vid statens vattenfallsverk	8,000 »
verkstadsdirektör vid telegrafverket	7,000 »
sådan distriktschef vid statens järnvägar, som vid till- träddandet av nämnda befattning icke innehade annan ordinarie tjänst vid statens järnvägar,	7,000 »
kraftverksdirektör vid statens vattenfallsverk	7,000 »

2. För tjänsteman, vilken innehar förordnande såsom distriktschef vid statens järnvägar och vid tillträddandet av nämnda förordnande innehade sådan tjänst vid statens järnvägar, som avses i 3 kap. av denna lag, skall i pensionshänseende gälla vad för den tjänsten är stadgat i lagen.

14 §.

1. Har tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., under minst tolv år innehaft förordnande å befattning, varom i 13 § 1 eller 2 mom. sägs, eller har han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från tjänsten åtnjuta tjänstepension till samma belopp som det för honom vid avgången gällande pensionsunderlaget.

Därest i 13 § 1 mom. omfördäld tjänsteman, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, avgår från tjänsten, antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föränletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, så ock därest tjänstemannen eljest före berörda tid utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning, äger han uppbära tjänstepension till belopp, som med 1,000 kronor understiger det för befattningen gällande pensionsunderlaget. Innehade tjänstemannen vid tillträddandet av sitt förordnande sådan tjänst, som avses i 3 kap. av denna lag, skall han emellertid i varje fall erhålla minst det pensionsbelopp, som skolat till-

komma honom, om han intill tiden för avgången ur tjänst kvarstått i sin förra befattning.

2. Av tjänstepension, som omförmäles i 1 mom., anses två tredjedelar utgöra statspension och en tredjedel avgiftspension.

15 §.

Tjänsteman, som avses i 13 § 1 mom., skall erlægga pensionsavgift från och med den månad, under vilken han tillträder sin befattning, till och med den månad, under vilken han uppnår en levnadsålder av sextiofem år, även om han dessförinnan avgått från tjänsten med åtnjutande av tjänstepension; dock skall pensionsavgift icke i något fall erläggas för längre tid än intill dess trettio år förflutit från ingången av den månad, varunder vederbörande tillträtt ordinarie anställning eller dessförinnan börjat erlægga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal, under iakttagande emellertid att, om avbrott i statsanställningen förekommit, pensionsavgift skall erläggas för ytterligare så lång tid, som motsvarar avbrottet. Avgår tjänstemannen under sådana förhållanden, att han icke är berättigad till tjänstepension, eller avlider tjänstemannen före uppnådda sextiofem levnadsår, skall emellertid pensionsavgift icke erläggas för längre tid än till och med den dag, avgången eller dödsfallet ägt rum.

Pensionsavgiften utgör för år räknat 540 kronor, där pensionsunderlaget är bestämt till 9,000 kronor, 480 kronor, där pensionsunderlaget är bestämt till 8,000 kronor, och 420 kronor, där pensionsunderlaget är bestämt till 7,000 kronor.

16 §.

Befinnes tjänsteman, som avses i detta kapitel, före utgången av den tid erhållet förordnande gäller, vara till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller har Konungen av annan anledning förklarad förordnandet skola upphöra, skall tjänstemannen vara skyldig avgå från befattningen; och skall i sammanhang med beslut om förordnandets upphörande frågan om hans rätt till pension avgöras.

3 kap. Tjänstepension för ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom konstitutorial.

17 §.

1. För ordinarie befattningar, vilka tillsätts genom konstitutorial, skola gälla nedan angivna tjänstepensionsunderlag.

A. För befattningar, avsedda för manliga tjänstemän:

1:a lönegraden.....	1,644 kronor	11:e lönegraden.....	3,684 kronor
2:a »	1,716 »	12:e »	3,924 »
3:e »	1,824 »	13:e »	4,200 »
4:e »	1,920 »	14:e »	4,476 »
5:e »	2,160 »	15:e »	5,076 »
6:e »	2,436 »	16:e »	5,724 »
7:e »	2,844 »	17:e »	6,036 »
8:e »	3,036 »	18:e »	6,360 »
9:e »	3,240 »	19:e »	6,684 »
10:e »	3,444 »	20:e »	6,996 »

B. För befattningar, avsedda för kvinnliga tjänstemän:

1:a lönegraden.....	1,440 kronor	5:e lönegraden.....	2,256 kronor
2:a »	1,704 »	6:e »	2,676 »
3:e »	1,800 »	7:e »	3,204 »
4:e »	2,136 »		

2. Av de i mom. 1 angivna tjänstepensionsunderlag anses två tredjedelar utgöra statspensionsunderlag och en tredjedel avgiftspensionsunderlag.

18 §.

1. Varder tjänsteman utan något sitt förvållande förflyttad till befattning med lägre tjänstepensionsunderlag, skall han likväl bibehållas vid det tjänstepensionsunderlag, som vid förflyttningen var för honom gällande, och skall han jämväl hava att erlagga pensionsavgift beräknad efter den befattning, han vid förflyttningen tillhörde.

2. Har tjänsteman efter egen ansökning förflyttats till befattning med lägre tjänstepensionsunderlag eller har sådan förflyttning föranletts av något tjänstemannens förfarande i tjänsten, skall för honom gälla det för den lägre tjänsten bestämda statspensionsunderlaget, men skall i avseende å avgiftspensionsunderlag och honom åliggande pensionsavgift så anses, som om han kvarstode i den tjänst, varifrån förflyttningen ägt rum.

3. Nedflyttas befattning till lägre lönegrad och sänkes till följd därav det för tjänsten dittills gällande tjänstepensionsunderlaget, gäller för den, som då innehade densamma, vad i 1 mom. sägs.

19 §.

Med pensionsålder förstås i detta kapitel den levnadsålder, som för varje befattning finnes angiven i den vid denna lag fogade åldersförteckning.

Pensionsåldern skall anses inträda vid utgången av den månad, under vilken berörda levnadsålder uppnås.

20 §.

1. Tjänstår enligt detta kapitel beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning eller annan anställning, som av verkets styrelse prövas vara därmed jämförlig, eller bestritt förordnande å sådan tjänst eller ock varit delägare i kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal. Vid sådan tjänstårsberäkning skall avdrag göras för tid omfattande minst femton dagar i följd, under vilken ledighet från tjänsten ägt rum, dock icke för tid, varunder tjänsteman utan att tjänstgöra å sin befattning ägt uppbära oavkortad avlöning eller han eljest åtnjutit ledighet på grund av sjukdom, olycksfall i tjänsten eller offentligt uppdrag eller för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring eller för resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning.

Har enskilt företag övertagits av staten, må, där ej Konungen annorledes bestämmer, tjänsteman, som vid sådant övertagande övergått till statstjänst, såsom tjänstår för erhållande av tjänstepension efter prövning av verkets styrelse tillgodoräknas jämväl tid, varunder han innehaft fast anställning vid nämnda företag.

I fråga om tjänstepension för den, som vid avgång från sin befattning erhållit pension för annan statstjänst, må därvid tillgodoräknat tjänstår ej ånyo beräknas, där sådant tjänstår icke på grund av annan tjänstgöring än den, på vilken den förra tjänstårsberäkningen grundats, må beräknas såsom tjänstår.

2. Avgiftsår enligt detta kapitel beräknas för tid, under vilken tjänsteman erlagt avgift till fond, anstalt eller kassa för pensionering av i statens tjänst anställd ordinarie eller icke-ordinarie personal.

21 §.

Rätt till tjänstepension vid avgång från tjänsten tillkommer:

a) den, som uppnått för hans befattning stadgad pensionsålder, under förutsättning att han kan räkna minst tio tjänstår;

b) den, som träffats av olycksfall i tjänsten, därest olycksfallet finnes för framtiden medföra oförmåga för tjänstemannen att behörigen sköta sin befattning och han ej heller av vederbörande styrelse prövas kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid verket; samt

c) den, som icke uppnått pensionsåldern men dock kan räkna minst tio tjänstår, därest han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning och ej heller av vederbörande styrelse prövas kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid verket.

22 §.

1. Skyldighet att avgå från tjänsten inträder för tjänsteman:

a) då han uppnått den för hans befattning stadgade pensionsåldern, Konungen eller, där Konungen ej tillsatt befattningen, vederbörande styrelse likväl obetaget att låta anstå med avskedet, därest och så länge tjänstemannen prövas kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till och med den månad, varunder han fyller sjuttio år;

b) då han förklarats berättigad till pension enligt bestämmelserna i 21 § b) eller c).

2. Har tjänsteman, för vilken enligt 1 mom. a) av denna paragraf inträtt skyldighet att avgå från tjänsten, underlåtit att söka avsked eller har tjänsteman, å vilken bestämmelserna i 21 § b) eller c) äga tillämpning, icke själv sökt avsked, kan han jämväl utan därom gjord ansökan entledigas av Konungen eller, där Konungen ej tillsatt befattningen, av vederbörande styrelse, och skall i sammanhang därmed frågan om tjänstemannens rätt till pension avgöras.

23 §.

1. Beloppet av pension jämlikt 21 § a) (ålderspension) bestämmes enligt följande grunder:

a) Innehar tjänstemannen minst 30 tjänstår och har han tillika minst 30 avgiftsår, utgår *hel* pension. Denna utgör samma belopp, som summan av de för tjänstemannen vid tiden för hans avgång från tjänsten gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag. För tjänsteman, som under kortare tid än tre år innehafte den befattning, från vilken avgång äger rum, skall emellertid beloppet av hel pension utgöra medeltalet av de pensionsunderlag, vilka under de senast förflutna tre åren varit gällande för honom; och skall, därest sådan tjänsteman under någon del av nämnda tid, utan att tillika innehava tjänst, som i denna lag avses, innehafte annan statstjänst, med vilken rätt till pension är förenad, pensionsunderlag beräknas jämväl för den tid sådan tjänst innehaft, varvid, om för sådan tjänst icke gäller något pensionsunderlag, i sådant avseende skall beräknas det belopp, som bestämts såsom pension för tjänsten.

b) Uppgår antalet av tjänstår eller av avgiftsår icke till 30, utgår *avkortad* pension, vilken beräknas så, att densamma motsvarar beloppet av hel pension minskat med $\frac{1}{120}$ av statspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30, och med likaledes $\frac{1}{120}$ av avgiftspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet avgiftsår understiger 30.

2. Tjänsteman, vilken vid uppnående av pensionsåldern icke kan räkna 10 tjänstår och alltså då icke är berättigad till tjänstepension enligt 21 § a), må icke heller sedermera komma i åtnjutande av sådan, även om han på grund av stadgandet i 22 § 1 mom. tillåtes kvarstå i tjänsten efter pensionsålderns inträde.

24 §.

Pension jämlikt 21 § b) (invalidpension) utgår med det belopp, som motsvarar summan av de för tjänstemannen vid tiden för olycksfallet gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag.

25 §.

1. Beloppet av pension jämlikt 21 § c) (sjukpension) bestämmes enligt de i 23 § 1 mom. angivna grunder; dock utgår sådan pension med lägst sjuttiofem procent av hel pension.

2. Vid tillämpning av bestämmelsen i 1 mom. gäller den inskränningen, att pensionen icke må i något fall överstiga den pension, som tjänstemannen skulle hava erhållit, därest han kvarstått i befattningen till pensionsålderns inträde.

26 §.

Av tjänstepension jämlikt detta kapitel anses såsom avgiftspension vad som enligt de i 23 § 1 mom. angivna grunder skulle utgå, därest hänsyn toges allenast till avgiftspensionsunderlaget och antalet avgiftsår; återstoden av samma tjänstepension anses såsom statspension.

27 §.

Därest vid beräkning av pensionsbelopp enligt grunderna i detta kapitel beloppet icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall det samma avrundas till närmast högre sålunda delbara tal.

28 §.

1. Tjänsteman, som avses i detta kapitel, skall erlägga *pensionsavgift* till nedan angivna belopp för år räknat:

A. Manliga tjänstemän.

1:a lönegraden	48 kronor	11:e lönegraden	174 kronor
2:a »	51 »	12:e »	192 »
3:e »	57 »	13:e »	213 »
4:e »	63 »	14:e »	234 »
5:e »	75 »	15:e »	279 »
6:e »	90 »	16:e »	330 »
7:e »	114 »	17:e »	354 »
8:e »	129 »	18:e »	378 »
9:e »	141 »	19:e »	399 »
10:e »	156 »	20:e »	420 »

B. Kvinnliga tjänstemän.

1:a lönegraden	78 kronor	5:e lönegraden	132 kronor
2:a »	93 »	6:e »	159 »
3:e »	102 »	7:e »	192 »
4:e »	123 »		

2. Pensionsavgift erlägges under trettio år, räknat från och med den månad, då vederbörande tillträtt ordinarie anställning eller dessförinnan börjat erlägga avgift till kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal, under iakttagande emellertid:

att, om avbrott i statsanställningen förekommit, pensionsavgift skall erläggas för ytterligare så lång tid, som motsvarar avbrottet;

att den, som befordrats till befattning med högre pensionsunderlag, skall erlägga pensionsavgift under en tid av tre år från tillträdet av denna befattning, även om han på grund av förberörda bestämmelse eljest skolat vara befriad från erläggande av pensionsavgift, samt

att pensionsavgift icke i något fall skall erläggas för längre tid än till och med den dag, tjänstemannen avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

4 kap. Minskning eller indragning av pensionsbelopp.

29 §.

Tjänstepension för befattning, som avses i denna lag, må, även om de för erhållande av dylik pension föreskrivna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan befattning eller annan ordinarie statstjänst förutom i de fall och med de inskränkningar, som här nedan stadgas, nämligen:

a) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter lön för annan ordinarie statstjänst, må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, uppbära allenast den del av tjänstepensionen, som anses såsom avgiftspension; dock att, därest härigenom pension och lön tillsammans icke uppgå till beloppet av den tjänstepension, som eljest skolat åtnjutas för förstnämnda tjänst, nyssberörda avgiftspension må ökas med vad som motsvarar skillnaden;

b) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som avses i denna lag, må uppbära avgiftspension för båda tjänsterna samt av de statspensioner, som eljest skolat utgå, den, som till beloppet är högre, eller, om bägge statspensionernas belopp äro lika, den, som först tillträtts;

c) den, som vid avgång från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å vilken denna lag icke äger tillämpning, må uppbära allenast avgiftspension för den förstnämnda tjänsten; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till beloppet av den tjänstepension, som eljest skolat utgå för förstnämnda tjänst, nyssberörda avgiftspension må ökas med vad som motsvarar skillnaden; samt

d) därest med tillämpning av de under a), b) och c) givna bestämmelser sammanlagda beloppet av lönen och pensionen eller av de båda pensionerna understiger tre tusen kronor, skall avdrag å pensions-

beloppet äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke må överstiga tre tusen kronor.

30 §.

Om den, som är berättigad till tjänstepension enligt denna lag, tillika är berättigad till pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt föreskrift i denna lag eller i reglemente för kassa för pensionering av i statens tjänst anställd icke-ordinarie personal, räknas sistnämnda pension såsom del av den honom enligt denna lag tillkommande pension, vilken alltså skall minskas med det pensionsbelopp, som pensionstagaren sålunda äger utbekomma från pensionsförsäkringsfonden.

31 §.

1. Om pensionstagare undergår frihetsstraff, som omfattar minst en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt, må han för den tiden ej åtnjuta den del av tjänstepensionen, som anses såsom statspension.

Har pensionstagare blivit dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller, i stället för avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, må från och med månaden näst efter den, under vilken sådant beslut vunnit laga kraft, statspension ej utgå till honom.

2. Har pensionstagare, som avses i 1 mom., anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må styrelsen för det verk, från vilket pensionen utbetalas, kunna medgiva sådan anhörig rätt att för tid, varunder pensionstagaren undergår frihetsstraff eller är intagen å tvångsarbetsanstalt, uppbära statspensionen eller del därav.

32 §.

Pensionsbelopp, som icke uttagits inom tre år sedan det förfallit till betalning, är förverkat och tillfaller vederbörande i 7 § omförmälda pensionsfond, dock med rätt för verkets styrelse att, på därom gjord framställning, medgiva beloppets utbetalning.

5 kap. Lagens tillämplighet m. m.

33 §.

Från tillämpningen av denna lag kunna genom beslut av Konungen undantagas tjänstemän, vilka vid statens övertagande av enskilt företag övergått till tjänst vid något av de verk, som avses i lagen.

34 §.

Denna lag äger icke tillämpning å:

- a) den, som före denna lags ikraftträdande avgått från tjänsten,
- b) tjänsteman, som tillhör äldre lönestat än den från och med den 1 juli 1920 gällande, samt
- c) tjänsteman, vilken vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst men vid denna lags ikraftträdande icke var underkastad lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar.

35 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 13 § 2 mom. skall beträffande den, som erhållit förordnande såsom distriktschef vid statens järnvägar från och med den 1 juli 1920 och som omedelbart därför varit innehavare av ordinarie distriktschefstjänst, så anses som hade han vid tillträdet av nämnda förordnande innehaft tjänst tillhörande 20:e lönegraden och med en pensionsålder av 65 år.

36 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 14 § skall med förordnande å befattning, som avses i 13 §, likställas före denna lags ikraftträdande innehaft förordnande å befattning såsom vattenfallsdirektör, överingenjör och chef för statens järnvägsbyggnader, överingenjör och chef för statens järnvägars huvudverkstäder, överingenjör vid Trollhätte kraftverk eller direktör vid statens kraftverksförvaltning.

37 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 20 § 2 mom. må nedan angivna tjänstemän äga såsom avgiftsår jämväl tillgodoräkna:

- a) tjänsteman, oavsett vilket verk han tillhör, den tid, varunder han, utan att vara skyldig erlagga pensionsavgift för egen pensionering, må hava innehaft ordinarie statstjänst;
- b) tjänsteman vid telegrafverket, vilken antingen vid denna lags ikraftträdande är delägare i telegrafverkets pensionsinrättning eller och vid statens övertagande av aktiebolaget Stockholmstelefontelefoners anläggningar övergått i statstjänst och för vilken pensionsavgifter erlagts enligt de för nämnda pensionsinrättning gällande grunder, den tid, som må hava förflutit från det han uppnått en levnadsålder av tjugufem år och intill dess han erhållit ordinarie befattning vid verket;

c) tjänsteman vid statens järnvägar, vilken före den 1 januari 1911 erhållit ordinarie befattning vid verket, den tid, som må hava förflutit från det han uppnått en levnadsålder av trettio år och intill ordinarieblivandet;

d) tjänsteman vid statens vattenfallsverk, vilken vid statens övertagande av företag tillhörande Nya Trollhätte kanalbolag eller Södertälje kanal- och slussverksaktiebolag övergått i statstjänst och som före denna lags ikraftträdande erhållit ordinarie anställning vid statens vattenfallsverk, den tid, varunder han innehaft sådan anställning vid vederbörande enskilda företag samt vid Trollhätte kanal- och vattenverk eller vid statens vattenfallsverk, som av vattenfallsstyrelsen prövas jämförlig med ordinarie tjänst;

e) tjänsteman, vilken enligt de för honom före denna lags ikraftträdande gällande bestämmelser ägt att såsom tjänstår för erhållande av pension beräkna även tid, varunder han i statens tjänst haft extra ordinarie anställning, sistnämnda tid;

f) tjänsteman, vilken den 1 juli 1920 tillträder ordinarie befattning hos vattenfallsstyrelsen, den tid, varunder han därförut innehaft fast anställning hos samma styrelse.

38 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 15 § och 28 § 2 mom. skall pensionsavgift anses vara erlagd jämväl under tid, som jämlikt 37 § a)—d) må tillgodoräknas tjänsteman såsom avgiftsår.

39 §.

Därest vid tillämpning av de i 23 § 1 mom. angivna grunder hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid något av ifrågavarande verk, som innehafts före denna lags ikraftträdande, skall därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt 17 § är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning.

40 §.

Därest tjänsteman, å vilken denna lag äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom vid lagens ikraftträdande gällande pensionsbestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i förevarande lag, skall pensionen utgå med nämnda högre belopp.

41 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Åldersförteckning,

angivande den i 19 § i lagen avsedda pensionsålder för en var sådan befattning vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som tillsättes genom konstitutorial.

A. För manliga tjänstemän avsedda befattningar.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
1	Brevbärare	65	Expeditionsvakt	67	Banvakt	63	Expeditionsvakt	67
	Expeditionsvakt	67 ¹⁾	Stationsbiträde	65	Eldare å ångfärja	60	Vakt	63
					Expeditionsvakt	67		
					Förrådsvakt	65		
					Ledningsvakt	63		
					Matros	63		
					Stationskarl	63		
					Vagn- och stallkarl	65		
2	Postiljon	65	Förste stations- biträde	65	Maskin- och pann- skötare	65	—	—
					Maskinvakt å ång- färja	65		
					Portvakt	65		
					Rorgångare	65		
					Timmerman å ång- färja	65		
					Trafikbiträde	63		
					Vagnskötare	63		
3	Brevbärförman	65	Förste expeditions- vakt	67	Banförman	63	Förrådsförman	65
	Förste expeditions- vakt	67	Reparatör	60	Förrådsförman	65	Förste expeditions- vakt	67
	Värdebrevbärare	65			Förste expeditions- vakt	67	Kanalförman	65
					Förste portvakt	65	Skogvaktare	65
					Lokomotiveldare	60		
					Reparatör	63		
					Trädgårdsförman	65		

¹⁾ För expeditionsvakt, som tjänstgör vid postkontor, är pensionsåldern 65 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
4	Förste postiljon	65	Stationsförman	65	Konduktör	63	Kontorsbiträde	67
					Kontorsbiträde	67 ¹⁾	Maskinist	63
					Maskinskötare å ångfärja	65	Montör	63
					Stallförman	65		
					Stationsförman	63		
					Stationsmästare av klass 7	65		
					Vagnförman	65		
5	Bokbinderiförman	65	Förste reparatör	63	Bangårdsmästare	63	Fyrmästare	63
	Tryckeriförman	65			Banmästare	63	Muddermästare	65
	Överpostiljon	65			Förste kontors- biträde	67 ¹⁾	Slussmästare	65
					Förste reparatör	63		
					Ledningsförman	63		
					Tågmästare	63		
					Verkstadsförman	65		
6	Stationsmästare	67	Förrådsmästare	65	Förrådsmästare	65	Befälhavare å bog- serbåt	65
	Transportmästare	65	Linjeförman	63	Förste banmästare	63	Förrådsmästare	65
			Radiotelegrafist	65	Lokomotivförare	60	Förste montör	63
					Maskinist	65	Schaktmästare	65
					Stationsmästare av klass 6	65	Trädgårdsmästare	65
					Tredje maskinist å ångfärja	65		
					Tredje styrman	65		
				Trädgårdsmästare	65			
				Vagngårdsmästare	65			
7	Faktor	65	—	—	—	—	Byggmästare	65
							Förste maskinist	63
							Reparationsmästare	65
							Verkstadsmästare	65

¹⁾ För kontorsbiträde eller förste kontorsbiträde, som tjänstgör vid distrikts trafikavdelning, är pensionsåldern 65 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk			
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder		
8	Postexpeditör	67	Förrådsbokhållare	65	Kontorsskrivare	67	Kontorsskrivare	67		
			Materialförvaltare	65	Ledningsmästare	63	Maskinmästare	65		
			Ritare	65	Ritare	65	Ritare	65		
			Telegrafassistent	65 ¹⁾	Stationsskrivare	65	Stationsmästare	63		
					Vagnmästare	65	Övermontör	63		
					Verkstadsmästare	65				
9	—	—	Linjemästare	63	Andre maskinist å		Instrumentmakare	65		
			Verkmästare	63	ångfärja	65			Mätaretekniker	65
					Andre styrman	65				
					Lokotivmästare	65				
					Stationsinspektor av klass 4 B	65				
					Stationsmästare av klass 5	65				
					Överbanmästare	65 ²⁾				
10	Förste postexpeditör	67	Förste telegrafassistent	65 ¹⁾	Bokhållare	67	Bokhållare	67		
					Förste stationsskrivare	65	Driftverkmästare	65		
11	Postmästare av klass 4	67	Telegrafkommissarie av klass 4	65	Förste bokhållare	67	Kanalinspektor av klass 2	67		
					Förste telegrafist	67				
					Stationsinspektor av klass 4 A	65				
					Övermaskinist av klass 2	65				
12	Kontrollör	67	Ingenjörsassistent	65	Förste styrman av		—	—		
	Postmästare av klass 3	67	Kontrollör	65 ¹⁾	klass 2	65				
			Telegrafkommissarie av klass 3	65	Stationsinspektor av klass 3	65				
					Underingenjör	65				
					Underinspektor	65				
				Övermaskinist av klass 1	65					

¹⁾ För telegrafassistent, förste telegrafassistent eller kontrollör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

²⁾ För överbanmästare, som förestår avdelning, är pensionsåldern 63 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
13	Aktuarie	67	Aktuarie	67	Aktuarie	67	Kanalinspektör av klass 1	67
	Förrådsförvaltare	67	Förrådsförvaltare	67	Byråassistent	65		
	Notarie	67	Huvudkassör	67	Distriktskassör	67		
	Registrator	67	Notarie	67	Expeditionsföre- ståndare	65		
	Revisor	67	Revisor	67	Förste styrman av klass 1	65		
	Revisor och bok- hållare	67			Kassör	67		
					Kontrollör	67		
				Notarie	67			
				Registrator	67			
				Revisor	67			
14	Förste kontrollör	67	Avdelningsingenjör	65	Baninspektör	65	Kontorschef	67
	Postmästare av klass 2	67	Förste kontrollör	65 ¹⁾	Distriktskamrer	67		
			Inköpschef	67	Elektroingenjör	65		
			Konstruktör	65	Förrådsförvaltare	67		
			Kontorschef	67	Konstruktör	65		
			Radiokommissarie	65	Maskininspektör	65		
			Telegrafkommissa- rie av klass 2	67	Stationsinspektör av klass 2	65		
				Verkstadskamrer	67			
15	Förste aktuarie	67	Förrådskamrer	67	Befälhavare av klass 2 å ångfärja	65	Kamrer Sekreterare	67
	Intendent	67	Sekreterare	67	Förrådskontrollör	67		
	Postmästare av klass 1	67	Telegrafkommissa- rie av klass 1 B	67	Förste aktuarie	67		
	Sekreterare	67	Överkontrollör	65	Förste kontrollör	67		
	Överkontrollör	67			Förste revisor	67		
					Intendent	67		
					Kamrer	67		
					Milkontrollör	67		
					Sekreterare	67		
					Stationsinspektör av klass 1	65		

¹⁾ För förste kontrollör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

Lönegråd	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
16	Ombudsman Överpostmästare	67	Byråingenjör	67	Baningenjör	65	Byråingenjör	67
		67	Kameralintendent	67	Befälhavare av klass		Direktörsassistent	
			Linjeingenjör	65	1 å ångfärja	65	vid kanalverk	65
			Telegrafkommissarie av klass 1 A	67	Byråingenjör	67		
					Chef för statistiska kontoret	67		
					Maskiningenjör	65		
					Signalingenjör	65		
					Telegrafingenjör	65		
					Trafikinspektör	65		
					Överinspektör	65		
17	Förste intendent	67	Förste byråingenjör	67	Distriktssekreterare	67	Direktörsassistent	
			Förste linjeingenjör	65	Förrådsintendent	67	vid kraftverk	65
			Förste sekreterare	67	Förste baningenjör	65	Distriktsingenjör	65
			Verkstadsingenjör	65	Förste byråingenjör	67	Förste byråingenjör	67
					Förste maskin- ingenjör	65	Förste sekreterare	67
					Förste sekreterare	67		
					Förste trafikinspek- tör	65		
					Lantmätare	67		
			Överinspektör	65				
18	Byrådirektör	67	Byrådirektör	67	Arkitekt	67	Byrådirektör	67
					Byrådirektör	67	Driftchef	65
					Ombudsman	67		
					Överkontrollör	67		
19	Postdirektör	67	Trafikdirektör	67	—	—	Kanaldirektör	65
20	Byråchef	67	Byråchef	67	Bandirektör	65	Byråchef	67
			Linjedirektör	65	Byråchef	67	Förste byrådirektör	67
			Telefondirektör	67	Förste byrådirektör	67		
			Telegrafdirektör	67	Maskindirektör	65		
			Trafikdirektör	65				

B. För kvinnliga tjänstemän avsedda befattningar.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
1	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60	Kontorsbiträde	60
2	Kanslibiträde	60	Kanslibiträde Rikstelefonist	60 55	Kanslibiträde	60	Kanslibiträde	60
3	—	—	Kassör	60	—	—	—	—
4	Postexpeditör	60	Kontorsskrivare Ritare Telegrafist Vaktföreståndare	60 60 60 60	Kontorsskrivare Ritare	60 60	Kontorsskrivare Ritare	60 60
5	Förste postexpeditör	60	Förste kassör Förste telegrafist Förste vaktföreståndare	60 60 60	Bokhållare	60	Bokhållare Kassör och bokhållare	60 60
6	Postmästare av klass 4	60	Telegrafkommissarie av klass 6	60	—	—	—	—
7	Postmästare av klass 3	60	Katalogredaktör Telegrafkommissarie av klass 5	60 60	—	—	—	—

*Bilaga 2.***Förslag**

till

bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst.

1 §.

Rätt till pension av statens järnvägars medel enligt dessa bestämmelser tillkommer nedan angivna tjänstemän, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst men vilka icke varit underkastade lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar, nämligen:

a) ordinarie tjänstemän, förut anställda vid västkustbanan, Malmö—Kontinentens järnväg, bandelen Mora Noret—Orsa, Orsa—Härjedalens järnväg eller Höganäs—Mölle järnväg, vilka såsom delägare kvarstå i enskilda järnvägarnas pensionskassa eller i Gävle—Dala järnvägs pensionsinrättning, understödsförening, eller ock i Gävle—Dala järnvägs pensionskassa, understödsförening;

b) ordinarie tjänstemän, förut anställda hos Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag, vilka icke inom av järnvägsstyrelsen föreskriven tid tillkännagivit sin önskan, att de i förenämnda lag angivna grunder måtte äga tillämpning å dem;

c) ordinarie vagn- och stallkarlen Sven Edvard Carlsson, vilken förut varit anställd vid västkustbanan, ävensom stationsinspektoren Gustaf Ferdinand Elgstrand, bokhållaren Axel Ferdinand Elgstrand och stationsmästaren Per Johan Lundqvist, vilka förut varit anställda i Örebro—Köpings järnvägsaktiebolags tjänst men icke erhållit konstitutorial å sina befattningar vid statens järnvägar.

Dessa bestämmelser gälla dock ej för den, som avgått från tjänsten före den 1 juli 1920.

2 §.

Tjänsteman, som avses i 1 § a), äger att efter avskedstagandet, utöver honom från vederbörande enskilda pensionsanstalt tillkommande

pension, erhålla fyllnadspension från statens järnvägar till det belopp, varmed pensionen från pensionsanstalten, till den del densamma icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifter, må understiga, vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt 26 § av samma lag betraktas såsom statspension.

Det ankommer på järnvägsstyrelsen att bestämma huru stor del av pensionen från vederbörande enskilda pensionsanstalt, som icke kan anses täckas av de utav tjänstemannen erlagda pensionsavgifterna.

3 §.

Tjänsteman, som avses i 1 § b), äger att efter avskedstagandet uppbära pension från statens järnvägar enligt de för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa från och med den 1 mars 1915 gällande stadgar och med beräkning av avlöning i Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags tjänst enligt det vid hans övergång i statens järnvägars tjänst med bolaget gällande löneavtal.

Såsom bidrag till kostnaden för beredande av nämnda pension skall tjänstemannen till statens järnvägar erlagga pensionsavgift motsvarande 60 procent av den enligt berörda stadgar bestämda pensionsavgift.

Därjämte är tjänsteman, om vilken nu är fråga, berättigad uppbära fyllnadspension från statens järnvägar enligt de i 2 § angivna grunder, varvid den i första stycket av förevarande paragraf omförmälda pension skall anses motsvara pension från enskild pensionsanstalt.

4 §.

Tjänsteman, som omförmäles i 1 § c), äger att efter avskedstagandet erhålla pension från statens järnvägar till belopp motsvarande vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt 26 § av samma lag betraktas såsom statspension.

5 §.

I fråga om skyldighet för tjänsteman, som avses i 1 § av förevarande bestämmelser, att avgå från tjänsten skall, i den mån ej för honom gällande reglemente för enskild pensionsanstalt eller stadgar för understödsföreningen Mora—Vänerns och Östra Värmlands järnvägs pensions- samt änke- och pupillkassa annorledes föreskriva, i tillämpliga delar gälla vad i sådant hänseende stadgas uti lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.
